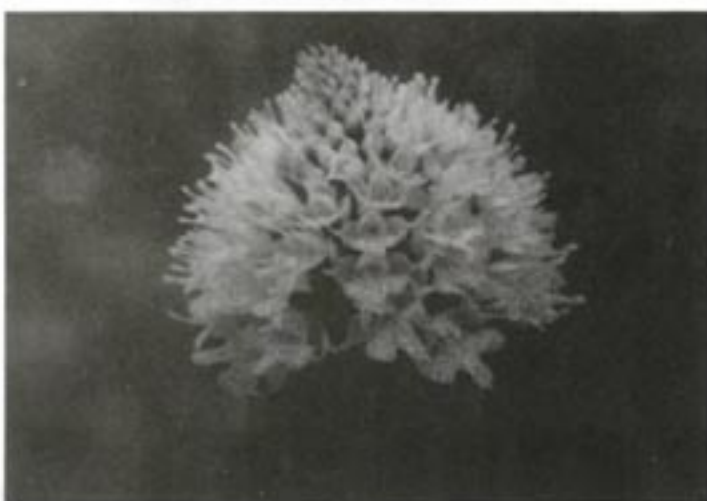

Časopis moravsko-slovenského pomezí

2/96

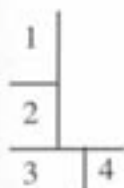
Bílé Karpaty

OBSAH:

Filmování na Horňácku	1
Rozhovor s ... Alenou Hubíkovou	2-3
Mizí naše domácí odrůdy ovoce	4
Weiße Karpaten	5
Jak budeme jezdit	6
Likvidace odpadů beze zbytku	7
Jak vzniklo ekocentrum Pantoflíček	8
Ekologická výchova ve Veselí	9
Sobka, Zpráva odlinud, Příroda XXI.	10
Představujeme obce	
<i>Bánov</i>	11
Z druhé strany hranice	
<i>Likvidácia odpadov pod skalami</i>	12
Napsali jste nám	13
Přehled kulturních akcí	14
Jak za hranice	15
Zprávy ze Správy	
<i>Já chcu stavět chatu.</i>	16
<i>Rezervace</i>	17
Znáte...	
<i>Orchideje zase kvetou</i>	18-19
Z přírody	
<i>Padaající hvězdy, Osudy sov</i>	20
Co je to...	
<i>Biodiverzita</i>	21
Recepty zpod Javořiny	21
Pohádka o tom, proč pavouci tkají sítě	22
Pro chytré děti	24

Popisy k fotografiím najdete na vnitřní straně zadní obálky.

Filmování na Horňácku

Břetislav Rychlík, Ondřej Havelka a Miroslav Balajka

13. ledna 1996 se ve Velké nad Veličkou uskutečnila předpremiéra filmu „...ani smrt nebere!“, který se na Horňácku natáčel v zimě minulého roku.

Autoři Miroslav Balajka a Břetislav Rychlík zasadili jeho děj do Bílých Karpat v období fašanku, kdy maloměstští česko-slovenští manželé při cestě letadlem do Bratislavy za rozvodovým řízením pohádkově ztroskotají na pláních zasněženého Horňácka. Mezi tamními rázovitými obyvateli si tito manželé Smutní v nepřetržitém fašankovém veselí, zpě-

vu, tanci a „přiměřeném“ množství slivovice uvědomí pravé hodnoty života.

Bohužel, při natáčení tohoto filmu sněhové podmínky filmařům nepřály, a proto většina exteriérů musela být natočena na Slovensku v Oravské Lesné. Pokud by byla loňská zima jako ta letošní, mohl se divák daleko více pokochat krásami bělokarpatské přírody.

Do filmování byli zapojeni i mnozí místní obyvatelé, kteří vystupovali jako herci, komparsisté, poskytovatelé různých krojových sou-

Jozef Kröner

částí, slivovice, interiérů svých chalup apod. Každopádně tato událost zasáhla pozitivně do života obcí Javorníka, Nové Lhoty, Kuželova a především Velké nad Veličkou, která byla centrem filmového štábu.

Miroslav Balajka, autor a režisér, a Břetislav Rychlík, autor a představitel hlavní role, tímto filmem vyjádřili svůj vřelý vztah k Horňácku, kam již léta dojíždějí za folklórem a krásami přírody.

Rovněž pro další aktéry filmu není Horňácko neznámým pojmem - pro herce Ondřeje Havelku, Jozefa Krönera, Boleslava Polívku, Miloše Maršálka, Jaromíra Dulavu i autora hudby Petra Skoumala.

Samotná předpremiéra probíhala v neformální atmosféře s cimbalovou muzikou až do rána za účasti filmařů, herců, řady hostů, místních obyvatel a značného zájmu sdělovacích prostředků.

Film „...ani smrt nebere!“ se nyní promítá po celé republice a záleží na každém divákovi, jak jej přijme. Podle atmosféry předpremiéry se dá říci, že se většině Horňáků líbil.

-jps-

Fašankové maškary

s Alenou Hubíkovou, starostkou Slavičína

Bývá zvykem doprovázet rozhovor fotkou zpovídání osoby. Tentokrát tu chybí, paní starostka nám ji nechtěla dát z toho důvodu, že tady jde především o její město.

Slavičín je mladé, moderní město uprostřed CHKO Bílé Karpaty, které se skládá kromě města ze 7 místních částí, z Bohuslavic, Divnice, Hrádku, Kochavce, Nevšové, Petruvky a Rokytnice. Má celkem 8685 obyvatel a rozvinuté školství: 3 základní školy, gymnázium, odborné učiliště aj. Město má na svém území i zámek v soukromém vlastnictví s volně přístupným parkem, na který navazuje koupaliště. Má nejvíce památných stromů ze všech obcí na území CHKO.

Jedním z důvodů naší návštěvy byl oficiální protest, který tato obec podala proti navrhované změně hranic CHKO. Proč není Slavičín spíše potěšen, že ho chce Správa z CHKO vyčlenit?

„My si skutečně myslíme, že by to městu neprospělo, na rozdíl možná od jiných měst, která cítí, že je CHKO omezuje ve výkonu státní správy a činnosti. My naopak vítáme odbornost Správy ve věcech přírody a její ochrany a nemáme pocit, že nám CHKO nějak škodí. Protože naším cílem je, aby tato oblast byla kvalitní a proto chceme, aby naše spolupráce zůstala.“

Dříve jsme problémy neměli, my jsme jim spíše předcházeli, protože jsme vždy věci konzultovali v dostatečném předstihu, ne až po zpracování nějakého projektu. Dávám jako příklad Lukšín, kde se kvůli autobusové zastávce kácelo 70 stromů. Už tři čtvrtě roku před tím jsme zašli za panem Kostkou ze Správy CHKO, pracoviště Brumov, aby mohl posoudit jejich kvalitu. Samo-

zřejmě jsme počítali s náhradou za stromy. Nepatřím k lidem, kteří chtějí chránit každý strom. Ani se mi nelíbí vydělávat na těžení stromů bez investice do náhradních, jak se to jinde občas dělá. Když něco odejmeme, musíme něco navrátit.

Stejně jsme to udělali se stromy na Horním náměstí. A neměli jsme s těmi zásahy problémy, jen jeden pán tady byl minulý týden a ptal se: „Musely se ty stromy vykácet?“ S klidným srdcem jsem

Českého svazu ochránců přírody (ČSOP) jsme přesvědčili.

Podle mně vždycky musí práce starosty být založena na důvěře a znalosti partnerů. Pokud je to člověk, který nespíná, co řekne, tak s ním nechci spolupracovat a budu hledat partnera jiného. Takový je můj způsob.“

Slavičín má hodně zeleně. Jak to všechno udržujete a financujete?

„Zeleň nemůže být věcí jednoho člověka. Musí na to být tým lidí. My tady máme zajímavou skupinu ochránců, kteří hodně dělají. A řekla bych, že jak městské orgány, tak občané je respektují. Jsou to hoši, kteří dokážou stát za svým slovem a udělat kus dobré práce.“

Zajímavé je i napojení na pana Pivečku, který je hodně podpo-

Pohled na zámek

mohla říct, jaký byl odborný názor a že za měsíc budou stromy nahrazené. A nejen že se nasadí, ale i že se rok, dva roky budou hlídat, jestli se ujalý a rostou.“

Jak informujete místní lidi?

„Děláme osvětu předem v našem zpravodaji, aby o akci věděli a viděli, že je to věc cílená a projednaná. I Základní organizaci

ruje, asi proto, že má radost, že mladí lidé mají svůj zájem a motivaci. (Pan Pivečka je šestasedmdesátiletý úspěšný podnikatel v obuvi - pozn. red.)

A toto všechno ještě zastřešuje Program zdravého města, teď už mezinárodní síť, do které jsme zapojeni. Vytvořili jsme v rámci tohoto programu projekt, který byl nedávno schválený zastupitelstvem.“

Jak se díváte na ochranu přírody a jak na ochranáře?

„My máme v této oblasti delegovanou působnost. Bohužel jsme neměli odborné lidi ani vytvořené podmínky. Významným krokem je, že byl u nás loni ustanoven pracovník pro životní prostředí, který je v současné době školen v Benešově.“

Co se týká ochrany přírody samotné, každý by měl sám u sebe cítit, že prostě žije, a jestli chce dál žít jako člověk, měl by se snažit něco pro to udělat. Což platí ve všech oblastech, ať se to týká kultury, rozvoje obce, mezilidských vztahů, které na člověka působí a ovlivňují jeho život. Na ochranáře se ne díváme z daleka. To by nebylo dobré. My s nimi žijeme a spolupracujeme. Ráda se třeba účastním místních neformálních sezení ČSOP.“

Které jiné zásluhy má Slavičín na svém kontě v oblasti životního prostředí?

„Dostali jsme jako dědictví skládku, kam se 30 let vozily odpady. Když jsme tam chtěli udělat sanaci, protože jsme věděli, že bez toho nemůžeme dál pokračovat, zjistili jsme, že pozemky tam patří 28 vlastníkům! Podařilo se nám všechno vykoupit a kde to nešlo, nabídli jsme výměnu pozemku. Pak s podporou Státního fondu životního prostředí jsme skládku zabezpečili vložением fólie. Potom jsme byli před obrovským rozhodnutím, co dál s odpady? Chtěli jsme to řešit spolu s dalšími obcemi. To se nám zdálo neprůchodné kvůli nezájmu nebo nedostatku financí. Nakonec jsme přijali půjčku a provozujeme skládku sami. Investice byla 20 miliónů.“

Třídíte tady odpady?

„Na to už síly nemáme. Proto jsme uzavřeli smlouvu s firmou JOGA z Luhačovic na svoz a likvidaci odpadů. A oni začínají nyní na třídění dělat. V dubnovém

zpravodaji právě nabízejí občanům odvoz železa, textilu a nebezpečného odpadu v různých dnech. Doufám, že to bude fungovat.“

A co se tady dělá v oblasti kultury?

„Město vypsaló v únoru granty na podporu tělovýchovy a kultury. To znamená, že každý má možnost si napsat projekty, které

máme zajímavou akci: 22. června se tu bude, zase v rámci zdravého města, konat běh Terryho Foxe, přijďte se podívat!“

Potom paní starostka jmenuje ještě další akce a jiné iniciativy, na kterých město Slavičín stojí. Stojí za to uvést, že město ve spolupráci s majitelkou zámku paní Wichterlovou a Správou CHKO Bílé Karpaty vypracovalo projekt na obnovu památných

Pohled k radnici

nezávislá komise posuzuje. Tím vyvoláme iniciativu obyvatel, oni akci zorganizují a my jim to zaplatíme. Mám tady třeba v ruce projekt od člověka, který chce tisíc korun na uspořádání výstavy výtvarníků moravsko-slovenského pomezí. No, nestojí to za to dát těch tisíc korun? Nebo tady mám něco zajímavého pro Vás: „Rozšiřování hnízdních možností pro ptáky hnízdící v dutinách“. A tady: „Otvírání studánek“. Zíráte, že?

Víme, že v rámci CHKO nevyvíkáme v přírodních hodnotách, tak se musíme zvýraznit v jiném. Tady máte sochařské symposium v parku u Nevšové, řezbáři dělají plastiky ze dřeva, nádherné doplnění zeleně, dokončení vstupní brány, obnovu laviček. A ještě

stromů ve slavičinském parku, jinde ve městě a v Divnici. Žádají na to 1,7 miliónů a čeká se teď na posouzení Státního fondu životního prostředí.

Další akce, která má souvislost s bělokarpatskou oblastí, se jmenuje „Slavičinská 60“.

„Je to tradiční pochod pro dospělé i mládež v oblasti CHKO Bílé Karpaty, pořádaný pro turisty z celé České republiky, s cílem přiblížit široké veřejnosti město Slavičín a CHKO Bílé Karpaty...“

Zkrátka, ve Slavičíně se děje hodně a dělají tam pěkné věci, za které se město v chráněné krajinné oblasti nemusí stydět.

-jw-

Mizí naše domácí odrůdy ovoce

Ovocnářství mělo v Bílých Karpatech velkou tradici. Kromě sadů a zahrad se ovocné stromy sázely také podél cest a na okraje polí. Postupně však tyto staré stromy mizí z krajiny a pokud jsou někde ovocné stromy vysazovány, jedná se o nové odrůdy.

Přitom staré, krajové odrůdy mají řadu vlastností, které nenajdeme u odrůd moderních - odolnost proti nemocem, přizpůsobivost místnímu klimatu, půdním podmínkám aj., různé možnosti použití. Zatímco některé se hodí na přímý konzum, jiné jsou lepší na mošty, víno, destiláty, povidla, marmelády nebo k sušení. Často se toto ovoce používalo i k přípravě některých pokrmů nebo jako byliny při různých onemocněních. Hrál také důležitou ekonomickou roli v obživě obyvatel vzdálených měst.

Mapování

V současné době je ovoci - nyní hlavně záchraně typických odrůd - v Bílých Karpatech opět věnována pozornost. Začali s tím členové ZO ČSOP Bílé Karpaty poté, co jim podařilo nalézt dva zkušené ovocnáře (pan Ladislav Jagoš z Lipova, pan Ladislav Tomčala z Velké nad Veličkou), kteří začali mapovat staré ovocné

menek a sadů v národní přírodní rezervaci Zahrady pod Hájem. Záměrem bylo totiž nejen zachránit staré odrůdy, ale i ukázat místním obyvatelům, že lze hospodářsky využít laďem ležící plochy v rezervaci. V současné době je na ploše cca 3 ha vysázeno přes 450 stromů hrušní, jabloň, myrabolánů a modrého ovoce.

Na co?

Celý projekt (mapování, založení, a údržba sadu) byl v letech 1991-1995 pravidelně dotován Ministerstvem životního prostředí. Od roku 1994 probíhá už mapování na Kopanicích a počítá se v budoucích letech s mapováním severní části Bílých Karpat.

Ale k čemu takový projekt je? Krajové odrůdy, jak už bylo uvedeno, jsou bohatým dědictvím, které je škoda ztratit. Typické chutě jablek a hrušek, jejich vlast-

nosti k různému zpracování aj. se nedají srovnávat s jednotnou nabídkou několika sort na současném trhu.

Proto je vytvoření speciálních sadů těchto odrůd prvním krokem k jejich návratu do krajiny. Přemýšlíme i o používání ovocných stromů při obnovování mezi a o výsadbě nových sadů. Vždyť s rozvojem ekologického zemědělství se nabízí využití těchto stromů, které nepoznaly chemické ošetření. Zbývá je „ekologicky“ zpracovat na mošty, povidla, dětské přesnídávky, křížaly, kandované ovoce, sirupy apod.

A už jsme blízko hlavního cíle: aby byl bohatý zdroj ovocných stromů znovu ekonomicky používán.

Zájem o tento projekt v loňském roce projevila německá organizace Euronatur, která se snaží získat finanční podporu pro mezinárodní projekt.

Díky její iniciativě byl tento kraj představen v Bonnu (viz článek Weiße Karpaten).

První fáze připravovaného projektu se bude zabývat nejen inventarizací jednotlivých stromů a sadů starých odrůd, ale i získáním zkušených ovocnářů a zji-

Kopance

Modré ovoce

Nejvíce se pěstuje v oblasti Komně, Lopenika a Starého Hrozenkova. Je zde rozšířena *Slivka bystrická (Bystřička)*. Dle místních názvů se zde pěstují *Švestky, Slívy, Bosenky, Kozí cecky, Vrablačky* aj.

Dříve se zde pěstovaly *Hlušice, Mnišky, Kolomaznice a Prdlačky*, tyto však nebyly doposud v této lokalitě nalezeny.

Jabloně

Nachází se zde asi 30 sort, které nejsou v seznamu povolených odrůd v České republice. V některých případech se jedná o více než stoleté stromy, které nejsou vůbec ošetřovány a přesto jejich zdravotní stav je velmi dobrý. Také ovoce z nich je v mnoha případech velmi pěkné a chutné.

Dle místních názvů se zde pěstují: *Masné, Krvavka, Hranáče, Chrapkané, Vrbialka, Lakvička, Skorák, Vináre, Rozmarňky, Kašničky, Rezky, Svatojánsky, Šedáky, Štrklávký, Běčičky, Koníky, Konince, Kopytníky, Prukáče, Konopice* aj. Je zde zmapováno asi 60 odrůd jabloň.

Hrušně

Hrušně byly zčásti identifikovány dle informací místních občanů, jelikož některé z nich v době mapování neměly plody.

Dle místních názvů se zde pěstují: *Císařky, Praskule, Zelenky, Zielény, Ovesnačky, Hrče, Šedivky, Zadrhovačky, Michalky, Jakubianky, Kočí hlavy, Pečičky, Čížmanky, Hořičičky, Bojkovjanka, Krvavka* aj. Dříve se zde pěstovaly i *Vodnářky, Mjadůvky, Kořenačky, Cukrovky, Červenky a Otrůbelky*, tyto však se doposud nepodařilo nalézt.

Buchman ze Žitkové

stromy na Horňácku. Bylo tak vybráno přes 270 zajímavých stromů.

V roce 1991 byl na obecním pozemku u Velké nad Veličkou založen sad, ve kterém jsou naroubovány zmapované krajové odrůdy. Říká se tomu *genofondová plocha*. Vybráno bylo místo opuštěné, hlozím zarostlé bývalé louky v sousedství záhu-

štěním stavu technických zařízení. Souběžně však budou testovány možnosti výkupu a prodeje ovoce.

Výzva

Pokud máte staré odrůdy na své zahradě nebo víte o jejich výskytu v okolí, či si aspoň pamatujete staré názvy, dejte nám prosím vědět. Budeme vděční za jakékoliv další informace o současném i historickém výskytu.

Adresa: p. L. Tomčala, 696 74 Velká nad Veličkou 674.

Ivana Jongepierová
Ladislav Tomčala

Weißer Karpaten

Už je to několik měsíců, co se široce zastoupená reprezentace Bílých Karpat vydala na cestu do hlavního města Německa, Bonnu. Bylo to poslední lednovou nedělí a na Moravě padala první letošní sněhová nadílka, ale za Prahou už to šlo a bez velkého zpoždění jsme dorazili do Bonnu.

Cílem tohoto zájezdu bylo rozsáhlé představení Bílých Karpat německé veřejnosti na českém velvyslanectví, hlavně politikům a ochráncům přírody. Akcí vyvolala německá organizace Euronatur, která projevila zájem pomoci nám s obnovením trhu místních ovocných výrobků v rámci celkové záchrany bělokarpatské krajiny. Součástí večera byla výstava ba-

Horňácko

Modré ovoce

Převažují stromy domestikovaných odrůd durancii, kterých je více sort. Většinou se jedná o maloploché, které se rozmnožují odkopkami.

Z dalších místních sort se zde vyskytují Gulovačky, Švestičky, Slíva žlutá, Kozi cecky, Bluna modrá a tři druhy myrabolánu - žlutý, červený, modrý.

Jabloně

V území se jen velmi málo vyskytuje Jadernička moravská (Vinar), z dalších odrůd se vyskytují Kočičí hlava (červená i zelená), Křižecí zelené, Kožená reneta, Kmínová reneta, Funtové, Banánové, Královna Hortenzie, Malinovo holovouské a homokrajské, Coulovo, Grafštínské, Kutničky, Lebelovo, Hedvábné, Solivarské, Croncelské, Muškátové, Kot cukrový, Car Alexander, Kostečka žlutá, Mišenské, Kopka a dalších asi 15 odrůd, které je nutné pomologicky určit.

Hrušně

Na stránkách se vyskytují hlavně plané hrušky - Hniličky a Kysnatky. V humnech a před domy rostou Špinky, Václavky a Ovesnačky, které se dříve používaly jak na přímý konzum, tak i k sušení. Dále se vyskytují Žitňáčky, Šumberky, Císařovny, Hájenky, Bergamotky, Medule, Krehule, Šedivky a další zatím neurčené sorty.

revných fotografií, která seznamovala se životem a přírodou zdejšího regionu. Vedle toho byl promítnut diafon o krajině Bílých Karpat, představeny šperky z Komárňanského lomu Bučník a podávány na ochutnání produkty z regionu jako sušené ovoce, kyselica, frgále a samozřejmě slivovice. Nechyběla ani cimbalová muzika a tanec.

Prezentace však začala oficiální částí, kdy za německou stranu měl projev náměstek ministra životního prostředí U. Klinkert a předseda Euronaturu C. P. Hutter, od nás všechny přivítal velvyslanec Jiří Gruša, slovo měl dr. F. Peic, ředitel Správy chráněných krajinných oblastí ČR, Doc. Dr. Bedřich Moldan, předseda ČSOP, a o kráse i současných problémech Bílých Karpat mluvil ing. J. W. Jongepier.

Asi větší význam než tyto projevy měly následující rozhovory mezi účastníky při ochutnávání různých jídel, připravených paní M. Cmajdakovou z Valašských Klobouk ve spolupráci s kuchalí velvyslanectví. I když kontaktů mezi Čechy a Němci bylo kvůli jazykové bariéře málo, pro mnoho českých účastníků bylo dobré se seznámit spartnery z jiné části Karpat nebo s lid-

mi jiné profese. Nejen v autobuse, ale i na tomto večeru navázali kontakty lidé ze severní části Bílých Karpat s lidmi z jihu a vzájemně se informovali o ovocnářích, novinářích, starostovách, zástupcích ze Správy CHKO, okresních úřadů. Jestli prezentace v Bonnu splnila

i její hlavní cíl - přesvědčit německé politiky a ochránářskou veřejnost o užitečnosti a nutnosti podpory jmenovaného ovocnářského projektu, dosud není jisté. Avšak Euronatur na letošní rok vyčlenil 15.000 DM na první kroky k záchraně starých odrůd ovocných stromů, výrobu ovocných produktů a jejich prodej. Už se na tom začíná pracovat.

Ekologické středisko ČSOP Veronika z Brna a Základní organizace ČSOP „Bílé Karpaty“ z Veselí nad Moravou děkují všem, kteří na naší německé ambasádě Bílé Karpaty tak dobře reprezentovali.

-jwj-

Jak budeme jezdit?

Veřejná doprava - to je dnes horké téma. Obce si stěžují, že ubývají spoje i linky, že se jejich občané nedostanou pořádně do práce a děti do školy. A hlavně - že musí hradit ze svých skrovných rozpočtů ztráty, které ČSAD na jejich linkách má, jinak budou linky zrušeny. Celkové ztráty na autobusových linkách činí na okrese Uherské Hradiště kolem 14,5 miliónů korun. Z toho 6,5 mil. Kč hradí stát, 7 mil. musí uhradit obce. V praxi to znamená, že například Žitková musí každý rok zaplatit ze svého rozpočtu 94.000 korun. To rozhodně není málo. Jak vypadá tato situace z pohledu dopravců? Zeptala jsem se na to Ivana Kalluse, obchodního náměstka ČSAD v Uherském Hradišti.

„Do oblasti Bílých Karpat jezdí asi osm linek. Já jsem se díval, jaké jsou ztráty na těchto linkách ve srovnání s našimi odhady na rok 1996. Zatím se ztráta dohromady za všechny linky pohybuje v relaci, kterou jsme předpokládali. Na některých linkách je to

horší, někde je to zase trochu lepší, obecně špatné je to v oblasti Hrozenkova a Žitkové, na Vápenicích a Vyškovci. V letošním roce vlastně pracujeme s jednou velkou neznámou, protože se změnilo financování žákovských spojů. Dřív na to byla dotace z ministerstva, dnes je cena vyšší a rodiče chodí žádat o příspěvek na okres, pokud na něj mají nárok. Někdo jezdí vlakem, někdo jezdí dál autobusem a jak se to pohybuje, zatím přesně ne-

víme.“

Takže nejhorší situace je v oblasti Kopanic?

„Na Kopanicích je nízká hustota osídlení, takže při zachování určité míry obslužnosti území, kdy autobus několikrát denně do obcí zajede, tam dost dobře ani není možné dopravu provozovat ekonomicky. Možná že by bylo nějaké řešení, třeba malý autobus, o kterém se pan ministr zmínil...“

To je jedna z otázek, na kterou jsem se chtěla zeptat. Uvažovali jste, zda by malý autobus byl ekonomicky reálné řešení?

„Zabývali jsme se i ekonomickým zhodnocením, ale všechno má své pro a proti. My nemáme zatím zajištěnou obnovu pro velké autobusy. V této situaci meditoval nad tím, že koupíme malý autobus za dva milióny... Velký a malý autobus stojí přibližně stejně, provozní náklady jsou nižší, podle zkušeností se dá ušetřit asi kolem čtyř korun na jednom kilometru. Zatím máme velké autobusy, takže teď jezdíme s nimi, a snažíme se je udržovat. Máme poměrně vysoké náklady, protože za posledních pět let prošlo generální opravou přes padesát autobusů. Což se zas samozřejmě někde muselo projevit.“

Pokud bychom koupili malý autobus, jeho cena by se promítla do ceny jízdného formou odpisů, a to by zvýšilo náklady. Dnes žádné odpisy nemáme, protože velké autobusy jsou už odepisované.“

Já se vrátím k těm ztrátám. Vy jste se zmiňoval o tom, že ztráty jsou na jednotlivých linkách různé, budou se hradit z rozpočtů obcí? Znamená to, že kopaničářské obce, které jsou v rámci okresu nejchudší, budou nejvíce doplácet i na autobusovou dopravu?

„Někde jsme se domluvili, někde ne, vůle k dohodě je v obcích různá. Jednak se domluvila většina obcí na okrese, že na dopravní obslužnost se vyčlení určité

částka, která bude rozdělena přes okresní úřad. My jsme předložili naše předpoklady, a podle nich jsme dostali z okresu do těchto linek určité částky. Platí tu princip, že nejlépe musí vědět obce, jaká je jejich potřeba. Aby to dostatečně odpovědně posoudily, je nutná jejich finanční spoluúčast, nedostanou dotaci celou. Prostě něco si musí zaplatit obce, okres na to přispívá ze společných peněz, je to vlastně princip solidarity. Takže se nedá říci, že nejvíc zaplatí obce na Kopanicích. Ony zaplatí poměrně dost, ale ne tolik, kolik by dělala celá ztráta na jejich linkách.“

Jak se to bude vyvíjet dál... Pro letošní rok se dá říci, že k nějakým zásadním změnám nedojde. Může dojít k nějakým dílčím úpravám.“

Takže například s rušením linek nepočítáte?

„Rušení linek nepředpokládám. Může se stát, že u některých spojů bude změna časové polohy, může se také stát, že některý spoj bude zvažován a shledán lehkým, a bude zrušen. Ale my jsme podepsali smlouvy jednak s okresem a jednak s obcemi, že nezrušíme spoj bez souhlasu obcí a okresu. Takže oba dva musí souhlasit, než můžeme spoj zrušit. Tam, kde jsme neuzavřeli smlouvu, můžeme dělat, co uznáme za vhodné, i podnikat. To ale není případ Kopanic.“

Takže se dá říci, že v rámci našeho okresu velmi dobře funguje spolupráce mezi ČSAD, Okresním úřadem a obecními úřady?

„Dá se říci, že s většinou obcí vycházíme. I když oboustranně to nebylo lehké, jak pro nás, tak pro obce. Já chápu, že obce mají své potřeby, něco vybudovat, spravit chodníky, kanalizaci, vodu, plyn, cesty, osvětlení... Na druhé straně je nutný určitý stupeň obslužnosti území, a dnes to není záležitost státu, i když část dotací na veřejnou dopravu jde přes Okresní úřad z Ministerstva dopravy. Pro okres Uherské Hradiště je to kolem šesti miliónů korun ročně. A pak jsou ještě místní rozpočty obecní. Dá se říci, že k dohodě zde došlo.“

Snažíme se to nelámat přes koleno. Ono by se to mělo řešit bez emocí, všechno má svůj vývoj, je to zásluhou určitých zvyklostí, které se tu dlouhé roky zažily, a najednou je to trochu jinak...“

Myslíte si, že je podpora státu pro veřejnou dopravu dostatečná?

„Současné vedení ministerstva dopravy je pro mne úplně prázdným pojmem. Já se domnívám, že tu naprosto chybí nějaká koncepce, je to tčkáni z jednoho problému na druhý, a některé výroky... Já žasnú, co je všechno možné.“

U nás byl vybudován systém veřejné dopravy, sice fungoval v jiném systému, ale na druhou stranu nám ho mnohé západní země závidí...

„Já bych to zase tak až moc neobhajoval, protože trend poklesu zde je, to je jasné. Když se podíváme na západ, tam je pokles veřejné dopravy taky, přestože mají za sebou jiných čtyřicet let než my. Postupně se to nějakým způsobem transformuje. Domnívám se, že tady stále budou lidi, kteří budou jezdit do práce autobusem, ale asi v menším rozsahu. A dojde třeba i na ty malé autobusy, to zas není takový nesmysl. Tady by podpora státu mohla být, ať už do obcí nebo do sdružených prostředků, větší. Ale teď na to není moc času, je před volbami, takže politici a strany si nadávají navzájem, obviňují se, kdo za to může... Za minulého ministra, který byl ve funkci tři roky, jsem měl pocit, že to směřuje k lepšímu. Teď zas přijde nový člověk. Než to zjistí, co se děje...“

My se věnujeme oblasti Bílých Karpat a dost výrazně postrádáme promyšlenou strategii státu, která by směřovala k podpoře právě takovýchto venkovských oblastí, kde je existence fungující hromadné dopravy nutností.

„Ale dá se říci, že až do letošního roku tu podpora státu pro takové oblasti, jako jsou Karpaty, byla. My jsme uplatňovali tento problém i na úrovni ministerstva, kde jsme říkali, jak to na Žitkové vypadá, jak se tam vozí děcka do

školy kolem dokola. Bylo to systémově řešeno a nedá se říci, že by okres k tomu nepřihlížel. Až do tohoto okamžiku to řešeno je, jen se neví, co bude dál. Ale dobrá vůle tady je, a byla, takže já vůbec nemám pocit, že nějaké zásahy chybí, a konečně třeba se starostou ze Starého Hrozenkova jsou naše vztahy docela korektní a snažíme se vycházet si vstříc.“

Nakonec bych se chtěla zeptat, když sestavujete jízdní řády, spolupracujete s dráhami, je možné jízdní řády koordinovat?

„Kdysi bývaly koordinační porady mezi drahou a dopravci. Pořádal je okres, možná i kraj. Tam se vyřešilo daleko víc problémů. V posledních letech nebyla spolupráce s drahou vůbec žádná. Letos už jsme dostali jejich jízdní řády, už víme jak pojedou vlaky, takže kolega z osobní dopravy už sestavuje jízdní řády. Ale například poslední vlak do Brodu posunuli o dalších 15 minut dozadu, takže my mu ujedeme. Kdybychom na něj měli čekat, po skončení druhých směn na Brodsku bychom

čekali na tři nebo čtyři lidi z vlaku čtyřicet minut. Je možné na ten vlak počkat, když starostové budou chtít, vyhovíme jim. Pozitivní je, že to vůbec víme a můžeme se připravit na to, že o tom chceme se starosty jednat.

Byly doby, kdy jsme nevěděli vůbec nic, protože dráha dávala informace o spojích s rozptylem pět minut nahoru - dolů, ale to je téměř k nepotřebě. Tak se nám třeba stalo, že jsme pohnuli se spojem, abychom se přiblížili vlaku, a oni s ním pohnuli naopak a my jsme si začali ujíždět. Všichni si stěžovali na dráhu a na nás, dráha pohnula se spojem zpět a my jsme s ním pohnuli opačně a lidi si říkali, že snad jsme úplně blázní, protože spoje neměly naprosto žádnou návaznost.“

O problémech dopravy by se dalo hovořit dlouho, rozhodně to není jednoduchý problém a nelze na něj nahlížet jen z jedné strany. Snad se nám trochu povedlo podívat se na něj očima dopravce.

-jh-

Likvidace odpadů beze zbytku

Sdružení obcí Odpady Veselska a Horňácka usiluje o možnost získání technologie na třídění odpadů, která by umožnila téměř bezzbytkovou likvidaci tuhého komunálního odpadu. Jedná se o zařízení švýcarské firmy ORFA Technology AG, která vyvinula unikátní technologii spočívající v mechanickém třídění odpadů tak, že drtivá většina výsledných produktů této linky se dá dále využívat. Na skládky by se tedy vyvážel pouze minimální zbytkový odpad, který by nebylo možné vrátit zpět do výrobního procesu. Zatím známé třídící linky pouze dořídí odpad ze separovaného sběru. ORFA nabízí zpracování netříděného odpadu - takového jaký se běžně ukládá do popelnic - drčením, proséváním, vysoušením, ozonizací, magnetickým tříděním a větrným tříděním až

k získání jednotlivých frakcí, které se dají dále využít.

Zástupci sdružení se mohli o výhodnosti a účinnosti této linky přesvědčit přímo ve švýcarském Leibstadtu, technologickém centru firmy. Celý technologický proces třídění se děje automaticky s minimální obsluhou. Poměrně vysoká energetická náročnost je kompenzována možností zpeněžení výsledných produktů, z nichž je rozhodující výroba paliva pro cementárny. Linka je schopna zpracovávat i odvozené kaly z ČOV a dřevní odpad. Pokud by se sdružení obcí podařilo zajistit potřebné finanční prostředky pro nákup této linky, vyřešil by se na dlouhé roky problém likvidace odpadů v celé severovýchodní části okresu Hodonín.

-jps-

Jak vzniklo ekocentrum Pantoflíček

Na počátku bylo to, že máme přímo za humny několik rezervací v CHKO Bílé Karpaty. Do naší školy ZŠ Dolní Němčí chodí totiž i žáci z Boršic, Slavkova a Horního Němčí, tedy z vesnic, které jsou už v CHKO. S tím souvisel i zájem dětí. Jsem toho názoru, že většina dětí má pěkný vztah k přírodě, nebo alespoň k některé její složce. Je jen na nás tento zájem podchytil, zvýšit a správně orientovat.

Už několik let vedu u nás na škole ekologický kroužek. Říkáme si Zelenáči, protože máme rádi všechno zelené, a snažíme se, abychom přírodě co nejlépe rozuměli a dokázali jí případně pomoci. Naším krédem je výchova, osvěta. Nejde nám jen o to, abychom k ekologickému myšlení a jednání vychovávali sami sebe, snažíme se ty naše myšlenky šířit i mezi ostatní spolužáky a občany. Děláme to několika způsoby.

Nástěnkami: Máme jich vždy spoustu a snažíme se, aby byly tematicky zaměřeny a aby byly zajímavé. Jmenuji alespoň některé: *Orchideje Bílých Karpat, Naše léčivé rostliny, Poznej jedovaté rostliny, Květiny předjaří, Stromy Bílých Karpat, Poznáš naše savce?, Co s odpady?, Ptačí strom* a ty naše dvě nejkrásnější - *Příroda Bílých Karpat* a *Nástěnné noviny - chráněné rostliny*.

Živými výstavkami: *Naše houby jedlé i jedovaté, Jak kvetou stromy, Poznávejme naše květiny, Pěstujeme kaktusy, Plody podzimu*.

Scénkou na školní akademii *Pojďme chránit přírodu*, která měla u spolužáků, rodičů i ostatní veřejnosti velký ohlas. Musím podotknout, že toto se mně jeví jako velmi efektivní způsob ekologické výchovy. Problém je v tom, že jsme si scénku museli sami vymyslet, protože takových materiálů zatím moc není.

Publikováním: O své práci píšeme do regionálního tisku: Slavkovských novin, Bílých Karpat, Slavkovských novin a v neposlední řadě do našich školních novin AHA, ve kterých máme hodně prostoru a kde svým spolužákům vymýšlíme i různé soutěže, hádanky, poznávání... Za dost důležité považuji i to, že se děti samy učí publikovat. Tolik zatím k naší výchovné a osvětové činnosti.

Ale vrátím se k původní myšlence, co zavedlo podnět ke vzniku našeho ekocentra. V loňském roce jsme vypracovali v rámci Okresního programu rozvoje základních a středních škol projekt,

ktej byl našim školským úřadem schválen. To nám umožnilo rozšířit a prohloubit své aktivity a rozběhnout akce, které už by vlastně nebylo možno prezentovat jako činnost jednoho ekologického kroužku. A tak se zrodil nápad zřídit nové ekocentrum.

V první řadě chceme dotáhnout už zmíněný projekt, který má 5 hlavních částí.

1. Osvětu O tom je pojednáno výše. Chceme i nadále věnovat ekologické osvětě velkou pozornost a rádi bychom ji rozšířili i na další žáky naší, případně i dalších škol v okolí, na občany, učitele, studenty.

2. Rozšiřování zeleně v našem okolí. Máme zelenou třídu, zelenou školu, vysadili jsme spoustu stromků v obci a pečujeme o remízky, v němž jsme k mladým stromkům zatloukali kůly. Snažíme se stromy poznávat a rozumět jejich nárokům. Prostě zeleň je naše krédo.

3. Zřízení stálé expozice Příroda Bílých Karpat. Tento úkol máme splněn vlastně zatím tak napolo. A nespínáme ho vlastně nikdy, protože výstavu chceme neustále doplňovat, rozšiřovat a obměňovat. Hlavní část máme pohromadě, je to soubor uměleckých fotografií s motivy Bílých Karpat, jejichž autorem je RNDr. Pavel Kuča, a soubor chráněných rostlin Bílých Karpat autora Kvetoslava Fryštáka, autor textu je Michal Hájek. Ing. František Kopeček slíbil pomoci s reprezentativním vzorkem motýlů a hmyzu Bílých Karpat, a připravujeme i část, která se týká původních lesů Bílých Karpat.

4. Založení naučné loučky Rostliny Bílých Karpat. Máme vytyčenu plochu naučné loučky, kam přenášíme typické kytky bělo-karpatské flóry a kde se také chceme výhledově pokusit třeba o výsev chráněných rostlin podle doporučení našich botaniků.

5. Založení sadu starých odrůd peckovin. Proč zrovna peckovin? Proto, že považujeme za nutné zachovat také starodávné odrůdy peckovin, durancie, vařačky, mirabelky, špendlíky, a jaké jiné místní názvy tyto stromy mají. Pokusíme se také pěstovat oskeruše. I proto, že jádroviny už mají v Bílých Karpatech založen sad nejméně na dvou místech.

A ještě k dalším plánům.

Zatím u nás pracuje nebo se rozbíhají 4 kroužky:

Zelenáci - vedu sama

Srnčí trofej - pí. Gejdošová

Rybářský - p. Horák

Akvaristický - p. Kuřina

Začala spolupráce s MŠ v Dolním Němčí (pí. Kadíčková) a v Boršicích (pí. Ondrová) a tvoří se kroužek dětí nižšího stupně Pantofličáta, který vede pí. uč. Šimčíková. Spolupracujeme už vlastně dlouho s ekology v Hluku, vedenými p. Nemravou a začínáme spolupracovat se kolo-

gickou sekci.

Musím podotknout, že na naší škole máme v osobě pana ředitele Zimčíka člověka, který nás k této činnosti vede, plně ji po všech stránkách podporuje a dává nám k dispozici vybavení školy (kameru, videoučebnu, počítačovou učebnu), počítá pro nás s klubovnou. Přeji všem ekologickým hnutím, aby se setkávala s takovou vstřícností.

V neposlední řadě stáli u vzniku našeho centra ekologické výchovy Ing. Hrabec a RNDr. Dupe-

jová, kterým za to slibuji, že je budu stále o něco žádat.

Chtěla bych rovněž poprosit obě už renomovaná ekocentra Žabku i Chrupu, aby nám pomohli hlavně radou a podělili se s námi o své zkušenosti. Máme za vámi hodně co dohánět a učit se. Ale máme také jednu výhodu - Bílé Karpaty s jejich překrásnými květnatými loukami i s jejich pralesem na Javořině prakticky za humny. A toho chceme v plné míře využívat.

-vlo-

Ekologická výchova ve Veselí

Ekologická výchova je široký pojem a může obnášet velmi mnoho, od vyučování základů přírodopisu až k ovlivňování chování veřejnosti. Faktem je, že na většině škol se neví, co to vlastně ekologická výchova je, ani z čeho a jak ji učit.

Proto se nyní ve Veselí nad Moravou dokončuje přestavba budovy na Bartolomějském náměstí, ve které vznikne Vzdělávací a informační středisko (VIS). V podkroví se připravuje přednáškový sál pro pravidelné kurzy, semináře a přednášky.

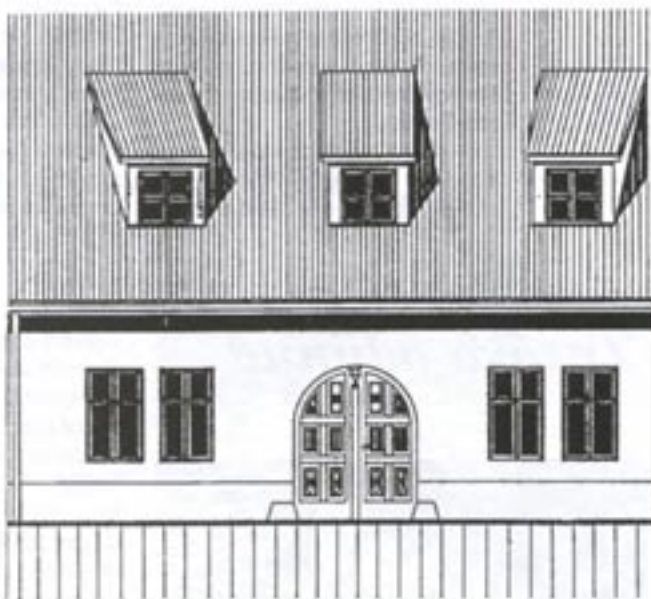
Příští školní rok 1996-1997 proběhne program tří až pěti celodenních kursů pro učitele všech stupňů: škol mateřských, základních 1. a 2. stupně, středních škol. Tento první program bude zaměřen na výuku přírodopisu a jmenuje se „Příroda kolem nás“. Mnoho kantorů totiž ví jen málo konkrétního o přírodě (rostlinstvo, živočišstvo, ekologie) ve své oblasti. Učebnice, které používají a vzdělání, které dostali na vysoké škole, se spíše soustřeďují na abstraktní pojmy a daleké země.

V kurzech se učitelé seznámí s různými metodami výuky, zkušenostmi kolegů a samozřejmě

spřírodou. K dispozici budou výukové materiály i odborníci na jednotlivá přednášená témata.

Kurzy jsou připravovány ve spolupráci se Školským úřadem v Hodoníně a několika pedagogy. Budou nabízeny všem školám na Hodonínsku.

-jwj-

Takto bude nové ekocentrum ve Veselí nad Moravou vypadat po dokončení rekonstrukce.

Mladé Horňácko

14. dubna se ve Velké nad Veličkou již po čtyřicetileté skutečně unikátní přehlídka dětského folklórního festivalu Mladé Horňácko. V šestnácti pásmech ve více než dvouhodinovém programu se představilo na 320 dětí z celého Horňácka. Díky neúnavné práci autorky a režisérky tohoto pořadu Zdenky Jelínkové, pedagogických pra-

covníků škol obcí Horňácka a vedoucích souborů a muzik se opět podařilo ukázat, že lidová kultura v podání dětí má stále co nabídnout. Diváci, kteří zaplnili sály až k prasknutí v Kulturním domě ve Velké a 13. dubna i v Sokolovně v Lipově, měli opravdu neopakovatelný zážitek.

-jps-

SOBKA, nové nevládní sdružení v Bílých Karpatech

Již více než rok vyvíjí v Brumově-Bylnici činnost občanského sdružení Společnost Ochránců Bílých Karpat - „SOBKA“.

Základ této nevládní organizace, jejímž hlavním cílem je praktická ochrana přírody, tvoří místní mladí aktivisté. Ti spolupracují se studenty Univerzity Palackého Olomouc a Masarykovy Univerzity Brno i s řadou studentů středních a vysokých škol z celé ČR. Po prvním roce činnosti lze bez nadsázky říci, že rozsah prací tohoto sdružení je nesmírně rozsáhlý a pro ochranu přírody severní části Bílých Karpat i nezastupitelný.

Už v prvních jarních měsících roku 1995 vysázeli díky sponzorskému daru na pět set listnatých

stromů v katastrálním území Bylnice. V období letních prázdnin ručně pokosili přes 20 ha nejcennějších orchidejových luk a přes 6 ha neudržovaného obecního sadu v Brumově. Na podzim se činnost SOBKY orientovala na odstraňování a likvidaci náletových dřevin v Přírodní památce Kaňoury na Nedašovsku a lokalitě Uhlíčky u Brumova. V rámci ornitologického programu probíhá výroba a vyvěšování budek pro ptáky.

SOBKA úzce spolupracuje se členy Základní organizace Českého svazu ochránců přírody „Zálesí“ ve Slavičíně. Díky ní se podílela například na už tradiční záchranné obojživelníků, všeobecně známé pod názvem „Žá-

ba“. Dobré kontakty jsou i s detašovaným pracovištěm Správy CHKO Bílé Karpaty v Brumově. Přes nesnadné začátky a nemálo problémů, které musela SOBKA v roce 1995 překonat, se jí podařilo v zájmu rozšířit technické vybavení o výkonnou ruční rotační sekačku a osobní terénní automobil.

Podle názoru prezidentky sdružení Jarmily Zlatníkové půjde ve druhém roce činnosti především o rozšíření a stabilizaci členské základny, rozvoj technických prostředků pro údržbu chráněných území, ale i posílení osvětové a informační činnosti.

Antonín Kostka
Brumov

Zpráva odjinud

Svátek Země se u nás neslavil ovacemi, potleskem, manifestací za záchranu, konferencí, zábavným parkem, koncertem, ale prací. Zní to divně?

„V sobotu 20. dubna sraz účastníků II. ročníku Lovecké šlápoty v 9.00 hod. u altánku u rybníka. Sebou hrábě, staré rukavice, svačtinu, rodiče a sourozence a kamarády...“ hlásal v předstihu místní

tlampač.

Letošní šlápotá nebyla jako loni dobrodružnou cestou za trpaslíky, hlídajícími poklad, ale cestou, na jejímž konci nás čekaly „křišťálové studánky, kde nejčistší je les“. Heslo letošní šlápoty? „Mámo, táto, uděláme něco hezkého!“ A takyjo! Už od pondělka děti Obecné školy Lovčice spolu s paní učitelkou objížděly vesnici a na káru nakládaly písek a štěrky, kterým jsme v sobotu „vystřáli“ studánky. Vyčistili jsme Helenku a Oříšek. Tu nejbližší studánku - hned u altánku - jsme nechali dětem z MŠ Lovčice, které se dlouhé trasy nezúčastnili (i když s námi byli dva mateřáčci a skoro

dvouletý Dominik - vytrvalci!).

V polovině cesty nás čekala svačina, spousta her, válka mezi kluky a chlapy dospěláky. Druhá polovina - zpáteční cesta - spočívala vnaplnění tří igelitových pytlů vším, co do lesa nepatří, tak, aby pozměněný verš básně Josefa Václava Sládka Studánka - „Znám křišťálovou studánku, kde nejčistší je les“ - byl pravdivý.

V cíli už jen lízátka a diplomy všem 26 dětem a 6 dospělým, kteří neřítvali ušpiněných tepláků, starych rukavic a času, kdy se hrabali ve špině lesa. Máme tady hezky.

Denisa Kantorová
učitelka OŠ Lovčice u Kyjova

Příroda XXI.

Od 13. do 15. června tohoto roku proběhne v nově otevřeném stálém výstavním centru společnosti EXPO Zlín, a.s. ve Zlíně - Malenovicích zajímavá výstavní akce „Příroda pro XXI. století“.

Tento veletrh techniky pro využití a ochranu přírodních zdrojů a zpracování přírodních produktů

shromáždí širokou škálu vystavovatelů. Představí se tu nejen vztah techniky a přírody, ale i oblast přírodních léčiv a homeopatie, až k rostlinám v našich domácnostech. Vystavovat tu bude např. známý včelař Kolínek z Nedašovy Lhoty, který seznámí s vlastními výrobky včelích produktů

Výstava ukazuje, že téma přírody a ekologie tvoří nezbytnou součást dnešního způsobu života a myšlení.

Bánov

Bánov leží v předhůří Bílých Karpat na prastaré obchodní cestě vedoucí na Slovensko. Název je odvozován od maďarského *bán* = „vládce“. Počátek osídlení leží v hlubinách času a dnes nás od něj dělí více než 4.500 let. Počátky současného Bánova jsou výrazně mladší neboť sahají do osmého století. Tehdy se na zdejších návrší, které je vulkanického původu, rozkládalo velkomoravské opevnění. Ve třináctém století byl vtěchto místech postaven gotický hrad.

Obec (i celé zboží bánovské) v průběhu následujících staletí mnohokrát změnila majitele, až teprve v roce 1692 se Bánov stal součástí nedalekého uherskobrodského panství. Vzhledem ke své poloze (významná obchodní cesta, moravsko-uherské pomezí) patřil Bánov již dávno k nejvýznamnějším bělokarpatským obcím. V obci se od pradávna vybíralo myto a král Maxmilián II. v roce 1570 povýšil Bánov na městečko s právem tří trhů výročních a jednoho týdenního. Význam městečka zvyšoval také na svou dobu vysoký počet usedlíků, dále tvrz, dvůr, hospoda, palírna a pivovar.

Blížkost uherské hranice však přinášela i mnohé útrapy a Bánov byl několikrát vyplněn. K nejhorším patřil vpád v roce 1663, kdy polovina městečka vyhořela. Ze všech útrap se však obyvatelstvo vzpamatovalo a v polovině 18. století žilo v Bánově již 834 český mluvících osob.

Zvláštností Bánova (i okolních vsí) byli tzv. seménkáři, kteří na jaře a na podzim provozovali podomní obchod se zeleninovými semeny, paprikou, kmínem, jalovcovým olejem, zeleninou a sušeným ovocem. Se svým zbožím cestovali po Uhrách a alpských

zemích, později po celé Československé republice. Ještě v roce 1924 se takto živilo 106 osob. K hájení svých zájmů si tenkrát seménkáři založili dokonce Odbořový svaz trhovců.

Městečko si odjakživa zachovávalo zemědělský ráz. Pouze v letech 1932 až 1947 zde firma Špišek těžila andezit a kameolom „spolki“ nejen geologicky zajímavý neovulkán, ale také celý hradní vršek i s archeologickými

památkami. Dnes má katastr Bánova 1625 ha, z čehož 1226 ha připadá na zemědělskou půdu a 263 ha pokrývá les.

Kolem roku 1976 měl Bánov bezmála dva a půl tisíce obyvatel. Následná výstavba sídlišť v nedalekém Uherském Brodě však způsobila citelný odliv mladých rodin. V devadesátých letech je stav obyvatel v obci poměrně stabilní a k 1.1.1996 dosáhl počtu 2.069.

Bánov se stejně jako každá jiná obec našeho regionu potýká s celou řadou základních existenčních problémů, z nichž většína by se dala „vyléčit“ dostatečným objemem financí. V čele obce stojí již dlouhá léta zkušený starosta, pan Václav Vystrčil. Nedávno jsem jej navštívil a zeptal se, z čeho má v poslední době největší radost.

V. Vystrčil: „Snad největší radost mám z nedávného dokončení plynofikace obce. Celkem bylo zabudováno 460 přípojek a již dnes topí zemním plynem asi 200 domů. Krom jiného jsme plynofikovali více než milionovým nákladem kotelnu naší školky. Dále jsem spokojen s položením 3,5 km vodovodního potrubí k bánovskému vodojemu. Naše lokální prameniště v době sucha již nestačí zásobovat obec a proto

připravujeme napojení na uherskobrodský vodovodní systém. Radost mám i ze stavu a údržby obecní zeleně i když nás teď čeká nelehká práce s rekonstrukcí zeleně na hřbitově. A musím přiznat, že mne velice těší, jak jsme zastavili vznik malých divokých skládek v okolí obce. Každou sobotu jsou totiž na dvoře obecního úřadu zpřístupněny velkoobjemové kontejnery, kam může každý občan obce zdarma uložit jakýkoli nepohodlný odpad.“

Tolik malé nahlédnutí do Bánova, příště vám představíme obec Blatnici.

Pavel Bezděčka

Likvidácia a separácia tuhého komunálneho odpadu pod skalami

Likvidácia tuhého domovného odpadu (TKO) je jedným z mnoha problémů, se kterými se musí obce vypořádat jak v České, tak ve Slovenské republice. Je pravda, že podmínky jednotlivých obcí se velice liší, a v závislosti na tom se liší i úroveň řešení tohoto problému. Většinou jsou obce rády, že se jim podaří zajistit svoz a likvidaci odpadu. Najdou se ale i výjimky. Že je možné nalézt ekologické a při tom i ekonomické řešení tohoto problému, ukazuje příklad ze slovenské strany Bílých Karpat.

V obci Mikušovce sa životnému prostrediu začala venovať zvýšená pozornosť od roku 1986. Razantným spôsobom boli likvidované divoké skládky v našom katastri. V zastavanej časti z neupravených a neudržiavaných plôch a priestranstiev začali byť zelené, udržiavané plochy. Medzi obyvateľstvom boli písomnou formou, verejnými zhromaždeniami a miestnym roz-

hľadom rozširované zábery, nariadenia, požiadavky o udržiavanie čistoty a poriadku v obci. Bola určená skládka zeminy a stavebnej suti, skládka železného šrotu a domácnostiam postupne dopĺňané smetné nádoby. Do roku 1991 sme mali ešte jednu udržiavanú skládku odpadu v katastrálnom území obce.

Nástupom samospráv bolo v našej obci na čo nadviazať v tvorbe a ochrane životného prostredia. Základy boli dobré, a preto sme mohli postupne začať uvažovať nie iba o likvidácii, ale o hospodárení s odpadmi. Vývoz robila a

robí naša obec. Začiatkom roku 1990 sa nám podarilo zabezpečiť nové smetiarske vozidlo BOBR 121, stabilizovali sme posádku vozidla a pravidelný vývoz. Spokojnosť väčšiny obyvateľstva po rozpačitých začiatkoch bola očividná.

Likvidácia a skladovanie odpadov nebola však ľahostajná ani starostom susedných obcí Tuchyňa a Červeného Kameňa. Rýchlo sme hľadali spoločné riešenia, aby sme vytvorili jednotný systém likvidácie a skladovania odpadov v zmysle zákonov súvisiacich s ochranou životného prostredia.

Na uloženie odpadov sme využívali skládku v katastrálnom území obce Tuchyňa, ktorú bolo treba v zmysle rozhodnutia ObÚŽP Ilava z r. 1993 upraviť na podmienky vyplývajúce zo zákona.

V tomto štádiu sme pribrali do projektu aj obec Dulov. Do polovice roku 1994 sme spoločne už štyri obce vybudovali oplotenie okolo skládky, zabezpečili vybudovanie monitorovacích sond nad a pod skládkou, osadili bunku pre obsluhu skládky, zaviedli denník na evidenciu skládkovaného odpadu atď. Náklady hradili všetky obce rovnakým dielom. Zároveň s legalizovaním skládky sme sa dohodli na novom spôsobe a systéme zabezpečovania vývozu odpadu, jeho skladovania a poplatkoch zaň.

Od 1. 7. 1994 uzrel svetlo sveta vývoz odpadu v štyroch obciach na spôsob žetónov, a čo bolo ešte dôležitejšie, bolo zavedené triedenie odpadu priamo občanmi už v domácnostiach. Po obciach sme podľa potreby, zhruba na 15 až 20-tich miestach, umiestnili smetné 110 l nádoby na železo, sklo a plasty. Bola a stále je robená osвета

medzi občanmi, vysvetľujeme výhody tohoto systému z hľadiska čistoty prostredia i z hľadiska ekonomického. Občan zavesením žetónu na smetnú nádobu - jeho cena je 10,- Sk, si vlastne sám reguluje kedy chce odpad vyvieť. Čím viac sa snaží odpad triediť, tým menej vynaloží na likvidáciu, vývoz a skladovanie odpadu. Žetóny si musí občan vopred zakúpiť na obecnom úrade. Takto sa nám darí nielen znižovať množstvo odpadu vyvezeného na skládku v Tuchyňi, ale aj ušetriť finančné prostriedky za skladovanie. Ba naopak, za vytriedené suroviny, sklo a železo sú, i keď malé, aj príjmy do rozpočtu obce. Problémy máme zatiaľ s vytriedenými plastami. Tu by sme potrebovali pomoc v tom zmysle, aby sa našiel odberateľ, ktorý si ich odvezie a nebude od nás žiadať úhradu za ich odvoz a plasty si berie pri tom zdarma. Železný šrot a sklo odpredávame prostredníctvom podnikateľa zaberajúceho sa touto činnosťou. Vývoz odpadu vykonáva naša obec - Mikušovce vo vykuravacom období 1 x týždenne, mimo vykuravacieho obdobia 1 x za dva týždne. Občanom sú známe dni, kedy sa v ktorej obci vývoz vykonáva.

Aký je prínos systému, ktorý sme zaviedli?

Predovšetkým ten, že občan sám svojim ekologickým správaním ovplyvní množstvo vyprodukovaného odpadu, sám požiadava zavesením žetónu o jeho odvoz, a tým zaplatí skutočne objektívne za to, čo si sám objednal (predtým to bol paušál). Triedením a hospodárením sa snížilo množstvo TKO v priebehu dvoch rokov 1994 - 1995 o 40 %. Je nižší poplatok za jeho skladovanie, legalizovaním skládky, splnením podmienok na jej prevádzkovanie sa odbúra index prirážky (napr. v r. 1995 16,- Sk x 14 index = 224,- Sk za 1 tonu TKO, porovnanie jednotlivých období v číslach by dalo jasný ekonomický obraz). Význam má aj príjem za odpredaj druhotných surovín do rozpočtu obce.

Ján Gašpar
starosta obce Mikušovce

Reakce redakce:

Žádná redakce „slušného“ časopisu nezveřejňuje anonymní dopisy. Nebudeme se jimi zabývat ani my, ale tentokrát jsme udělali výjimku. Vedlo nás k tomu několik důvodů.

Především to byl fakt, že toto je první anonymní dopis, který nám do redakce přišel. Chceme využít právě tuto příležitost k tomu, abychom upozornili všechny pisatele anonymních dopisů na to, jak s dalšími takovými dopisy naložíme. Všechny nepodepsané dopisy totiž vyhodíme do koše.

Dalším důvodem, proč tomuto dopisu věnujeme pozornost, je to, že obsahuje oznámení závažných poškození přírody. Bohužel tato oznámení nejsou dostatečně konkrétní, a nejsou podepsána, takže je prakticky nemožné na základě takového oznámení se pokusit sjednat nápravu. Pokud se na Suchovsku opravdu stalo to, o čem autor dopisu píše, je to smutné, ale je v silách ochránců přírody takovou situaci řešit. Potřebují pro to ale přesnější údaje a včasné oznámení.

Dnes žijeme v demokratickém státě a nikdo nemá patent na absolutní pravdu. Takže se klidně může stát, že jednou vyjde v našem časopise článek o někom, kdo pomáhá přírodě, a v zápětí může být tentýž člověk postižen, pokud se zjistí, že udělal nějakou nepravost.

Rovněž se nikdo už nemusí bát toho, že má jiné názory, než např. redakce časopisu nebo státní úředník. My jsme vděční za každý názor - i za ten, který není úplně v souladu s našimi názory, i za ten, který není objektivní nebo plně neodpovídá skutečnosti a dokonce i za ten, který je v protikladu k názorům našim. Myslíme si, že o každém problému je možné a nutné diskutovat a každý

Vážení přátelé „Bílých Karpat“,

předem bych Vám chtěl poděkovat za Váš časopis, který je konečně zaměřen na tuto oblast. Snaží se oslavovat přírodu a poslední zbytky překrásné flóry v ní. Snad opravdu nikde - v blízkém i dalekém okolí - se nedá najít tolik vzácných druhů rostlin jako tady. Týká se to i celého suchovského katastru, kde jsou zastoupeny všechny druhy vstavačů, hořců, kosatců žlutých i modrých, mečíků, lilii, koniklece, hlaváčku jarního až po orlíček a mnoho dalších, které však nebudu sáhodlouze vypisovat. To ještě nemluvím o všech dalších bylinách, které pozvolna ustupují a jsou vázány na mizející stanoviště.

Všude se klade důraz na ochranu přírody, životního prostředí, abychom chránili vzácné a ohrožené druhy rostlin ve smyslu Státní ochrany přírody a Českého svazu ochránců přírody.

A co se děje? Místo toho, abychom chránili poslední zbytky těchto vzácných rostlin, o kterých píše i studie Dr. Ivany Jongepierové, se v dubnu přiveze na suchovský katastr do této přírodní lokality 200 ks hovězího dobytka - a zkáza přírody může začít. Toto stádo zničí jednoduše vše, co mu stojí v cestě, pak už zůstává naprosto zdevastovaná krajina. To už nemluvím o fauně, která zde byla zastoupena od divokých kachen až po čápa černého, ba dokonce tu člověk neuvidí ani obyčejnou srnu. Máme klidně pohlížet na to, jak skoro panenská příroda nám mizí před očima. Na to, jak pan O k é n k a se oslavuje dokonce ve Vašem časopise, co všechno dělá pro blaho přírody, ale úplný opak je pravdou. Po jeho tak slavném hospodářství zůstává normálnímu člověku, milujícímu přírodu, smutek a slzy v očích.

A vy se na to zvěrstvo, dá se říct, klidně díváte. Na co jsou „Věstníky“, ve kterých jsou dány normy - pro takové oblasti, že jsou louky jednosečné, čím se má v takových lokalitách hnojit, v jakém množství, kolik kusů dobytka a jakého se má pastvit na ploše 1 ha v chráněných oblastech. Tyto normy jsou překračovány stále! Takovým způsobem se příroda nechrání a Váš spolek na ochranu přírody - se na to klidně díváte.

Zatoulct cedule „Chráněná krajinná oblast Bílé Karpaty“ - je to poslední. Velmi rád bych se podepsal plným jménem, ale pro špatné zkušenosti a mstivost lidí zůstávám v a n o n y m i t ě.

Váš věrný čtenář

problém je možné - dříve nebo později - vyřešit k obecnému prospěchu. Podněty, návrhy i názory našich čtenářů, se kterými si nebudeme vědět rady, nebo k jejichž projednání nebudeme kompetentní, budeme se souhlasem autora podnětu předávat příslušným orgánům státní správy.

Na každý podepsaný dopis budeme reagovat (ať už osobním dopisem nebo zveřejněním), přá-

ni pisatele zůstat v anonymitě budeme respektovat i vůči oficiálním místům a v případě nutnosti budeme názory pisatele zprostředkovaně tlumočit.

Dopisy čtenářů nás nesmírně těší. Nemusí to být jen dopisy pochvalné, na stránkách Bílých Karpat je prostor i pro diskusi, pokud bude vedena seriózně a korektně.

redakce

Přehled kulturních akcí v oblasti Bílých Karpat a okolí

KVĚTEN

10. 5. - 18. 8. „Vzhůru do pravěku“ - historicko-didaktická výstava pro děti
Muzeum J. Á. Komenského v Uherském Brodě

10. 5. - 30. 6. „Žraloci v průběhu 350 miliónů let“ - zoologická prehistorická výstava
Muzeum J. Á. Komenského v Uherském Brodě

25. 5. - 26. 5. Vičnovské slavnosti s Jízdou králů

ČERVEN

7. 6. - 29. 9. „Kopanice“ - výstava sbírek, fotografií a dřevorezby. Vernisáž - soubor Kopaničář ze Starého Hrozenkova
Muzeum J. Á. Komenského v Uherském Brodě

9. 6. Vystoupení dětského pěveckého sboru Comenius z Uherského Brodu
Muzeum J. Á. Komenského v Uherském Brodě

13. 6. „Uherskobrodsko“ - předpremiéra pořadu folklórního festivalu ve Strážnici
Muzeum J. Á. Komenského v Uherském Brodě

13. 6. Pouť u Sv. Antonínka, Blatnice

13. - 14. 6. „Obnova venkovských sídel a krajiny na Bílých Karpatech“ - IV. konference o rozvoji Bílých Karpat
Starý Hrozenkov - Kulturní dům

13. - 15. 6. Výstava „Příroda pro XXI. století“
Výstaviště Zlín - Malenovice

15. 6. „Setkání Olšaváků všech generací“ - 105. Slovácký večer souboru Olšava
Dům kultury Uherský Brod

16. 6. Pouť u Sv. Antonínka - hlavní pouť, Blatnice

24. 6. Mezinárodní setkání studentů
Muzeum J. Á. Komenského

v Uherském Brodě

28. 6. - 30. 6. Mezinárodní folklórní festival Strážnice

30. 6. Pouť k uctění Sv. Petra a Pavla, Blatnice

ČERVENEC

4. 7. - 25. 7. „Knotek - Juřička“ - výtvarná výchova
Muzeum J. Á. Komenského v Uherském Brodě

5. 7. - 7. 7. - Hody v Radějově

7. 7. - 8. 7. „Zahrada“ - Folkový festival, Strážnice

12. 7. - 14. 7. Kopaničářské slavnosti ve Starém Hrozenkově

19. 7. - 21. 7. Hornácké Slavnosti, velká nad Veličkou

21. 7. Setkání Čechů a Slováků na Javořině

22. 7. Pouť ke sv. Anně, Tvarožná Lhota

SRPEN

17. 8. Mariánské hody, Blatnička

25. 8. Pouť u sv. Antonínka - děkovná pouť, krojovaná, Blatnice

28. 7. Vičnovské hody

30. 8. - 13. 10. Výstava akvarelů a módních doplňků výtvarnice z Belgie
Muzeum J. Á. Komenského v Uherském Brodě

ZÁŘÍ

3. 9. - 24. 11. „Cesty dvou poutníků“ - výstava opočenského obrazu

7. 9. „Z Nezdenic do Nezdenic“ - turistický pochod

12. 9. „Hieronymus Bosch“ - přednáška dr. Hlaváčka
Muzeum J. Á. Komenského v Uherském Brodě

14. 9. - Den otevřených dveří historických památek v Uherském Hradišti, Uherském Brodě, Uherském Ostrohu

15. 9. Pořad ke dni památek Muzeum J. Á. Komenského v Uherském Brodě

21. 9. Hody v Nové Lhotě

21. 9. „Olympijský den zdraví“ - den sportu pro všechny
Uherský Brod

5. - 6. 10. Regionální kolo ekologické olympiády pro střední školy
Valašské Klobouky

ŘÍJEN

5. 10. „Púfový“ - 106. Slovácký večer souboru Olšava

18. 10 - 24. 11. Leopold Velan - výstava výtvarných prací
Muzeum J. Á. Komenského v Uherském Brodě

15. 10. Zahájení výstavy výsledků výtvarné soutěže, vyhlášené u příležitosti Dne Země
Valašské Klobouky

LISTOPAD

3. 11. Hody v Hrubé Vrbce

10. 11. Hody v Lipově

17. 11. Kateřinské hody v Blatnici

23. 11. Slavnostní koncert CM Olšava na počest 45. výročí vzniku souboru
Dům kultury Uherský Brod

PROSINEC

7. 12. Valašský mikulášský jarmek
Valašské Klobouky

21. 12. - „Vánoční“ - 107. Slovácký večer souboru Olšava
Dům kultury Uherský Brod

22. 12. Vánoční koncert Pěveckého sboru Dvořák
Dům kultury Uherský Brod

Jak cestovat za hranice

Vytvoření nové hranice mezi Českou a Slovenskou republikou byl nepochybně velký zásah do života místních obyvatel. Dnes už se situace - až na výjimky, jako je osada U Sabotů, - zklidnila a hranice má svůj ustálený režim. V tisku i televizi se objevuje řada různých zpráv, ne vždy je ale přesně jasné, co se tu smí a co ne. Navštívila jsem tedy tiskového mluvčího okresního oddělení Policie ČR v Uherském Hradišti, pana Jaroslava Krejčíře a zeptala se ho na několik upřesňujících podrobností.

Moje první otázka se týkala **cestovních dokladů**. Pro překročení hranice musí mít každý platný cestovní doklad. To je obvykle cestovní pas. Pro občany České a Slovenské republiky platí vrámci dohody o příhraničním styku výjimka - postačí jim i platný občanský průkaz. Že se například s propadlou „občankou“ člověk přes hranici nedostane, jsem si jednou vyzkoušela i na vlastní kůži.

Stává se ale ledacos. Sama jsem byla svědkem případu, kdy příslušnice české pohraniční policie ve Starém Hrozenkově arogantním způsobem požadovala po slovenském občanovi pas, přestože měl občanský průkaz. Šlo o muže rómského původu, nemohu se tedy zbavit dojmu, že důvody k tomuto jednání byly spíše skryty v barvě kůže než v reálném podezření. Tiskový mluvčí na tento příběh reagoval slovy: „Stát se může cokoli... Ostatně jestli se někdo cítí poškozený, může si stěžovat tady u nás na okresním ředitelství, máme tu pracovníky, kteří se takovýmto případům věnují.“

Druhou důležitou otázkou je, kdo a za jakých podmínek smí **překročit hranici** mimo hraniční přechod. Pro cizince z jiných států jsou pravidla jasná - ti smějí pře-

kročit hranici jen a pouze na hraničním přechodu. Není možné ani vyřadit výjimku například pokud se organizuje exkurze nebo práce v terénu, již se účastní zahraniční odborníci; i to jsme si již vyzkoušeli v praxi.

Pro občany České a Slovenské republiky tu opět platí výjimka. Dohoda o příhraničním styku nám umožňuje **překročit hranici kdekoliv** vkrajíně - ovšem pokud jdeme pěšky a nepřenášíme žádné zboží nebo věci, jež vyžadují proclení. Toto pravidlo není docela přesně dořešeno - co například cyklista, který před hranici sesedne z kola a kolo převede? Takovéto případy jsou však prý spíše tolerovány než postihovány.

Důležité ale je, že jak v předpisech o cestovních dokladech, tak v dohodě o příhraničním styku se nechystají **žádné změny**.

Zajímala jsem se i o možnost **vytvoření nového**, třeba i dočasně **hraničního přechodu** pro pěší na atraktivních turistických trasách. Bylo by totiž přínosem pro rozvoj cestovního ruchu kdyby zahraniční návštěvníci Bílých Karpat, ubytování na moravské straně, mohli navštívit třeba Javořinu nebo Vršatec. Teoreticky je to možné, dozvěděla jsem se. Schvalovat nové přechody je v pravomoci vlády, ale jak obce, tak jiné instituce v oblasti mohou vyvolat jednání, které by ke schválení takového přechodu vedlo. Zatím ale žádný takový turistický přechod na česko-slovenské hranici otevřen nebyl, takže se těžko dá odhadnout, jak by taková jednání dopadla. Na druhé straně na hranicích České republiky a jiných států takovýchto přechodů přibývá.

Moje poslední otázka se týkala největších problémů, které se na hranici objevují. Jednoznačně vedou přechody uprchlíků ze třetích zemí, jsou to především

občané bývalé Jugoslávie, Ukrajiny, Turecka... Téměř každý týden bývá taková skupina zadržena. Jejich přechody řídí organizované gangy z České i Slovenské republiky. Často se ale stává, že převáděč zavede skupinu osob k hranici, ukáže jim směr a v lepším

případě je za hranici zase vyvedne, takže pokud jsou tito lidé zadrženi na hranici, převáděč s nimi není. Potěšující snad je jen to, že mezi převáděči nebývají místní lidé. Kromě toho tu jsou i další běžné typy kriminality, jako všude jinde, vykrádání chat, atd. Ptala jsem se i na to, zda se na Bílých Karpatech pašuje. Prý ne, s touto kriminální činností tu moc velké problémy nejsou. Když se ale člověk dá do řeči s místními, slyší něco úplně jiného. Je ale možné, že tu pracuje lidová tvorivost. Doufejme, že ano, a že naše policie ví, co se na hranicích děje, je to totiž ku prospěchu všem slušným lidem, kteří poblíž ní musí žít.

-jh-

Já chcu ...

Stavět chatu (1)

V této nové rubrice na stránkách Zpráv ze Správy chceme Vám, obyvatelům chráněné krajinné oblasti, poskytnout rady, jak postupovat při objždění různých úřadů a vyřizování povolení, souhlasů, rozhodnutí aj.

Manželé Š. z Nové Lhoty se vůlední den (pondělí, středa) stavili na pracovišti Správy Chráněné krajinné oblasti ve Veselí nad Moravou, které slouží občanům okresu Hodonín. Mužská půlka se dotázala: „Syn chce stavět chatu na Suchovských Mlýnech. Máme tam

Nekontrolovaná výstavba „chat“ dopadá někdy i takhle:

loučku hned za posledním barákem na tom pravém svahu. Asi potřebujeme nějaké razítko od Vás, že? Je to v CHKO.“

Petr Dolejský, pověřený výkonem státní správy ve Veselí, jim víceméně dá za pravdu:

„Vážení, abyste mohli začít stavět jakoukoliv stavbu, musíte napřed znát přesné místo. To znamená: musíte mít číslo parcely, výpis z listu vlastnického a situační zákres. To jsou věci, které dostanete na katastrálním úřadu. S tím přijdete k nám a tady se budeme zajímat, ve které zóně pozemek určený na stavbu leží.“ Paní si dobře pamatuje parcelní číslo, takže je možné se rovnou

podívat na mapu, na které jsou zóny nakreslené.

„To máte smůlu“, říká pan Dolejský. „Váš pozemek leží ve druhé zóně.“

„A to znamená...?“ ptá se pan Š. „To znamená“, pokračuje Dolejský, „že to nebude jednoduché. Kdyby byl pozemek v první zóně, je to jasné. Zákon tam zakazuje jakoukoliv výstavbu a výjimky může povolovat jenom Ministerstvo životního prostředí. To neznamená, že automaticky v ostatních třech zónách stavět můžete. Jen za splnění určitých podmínek s výstavbou může Správa souhlasit. A v druhé zóně ještě platí, že se při výstavbě nesmí provádět velké terénní úpravy. Například: zeminu vykopanou pro základy nebo sklep nemůžete někam rozhodit po okolí. Musíte ji odvézt mimo CHKO.“

„Tak to by ještě šlo, ne?“ komentuje paní Š. šťastně.

„Ještě počkejte, paní,“ pokračuje pracovník Správy dál. „V určitých věcech může Správa CHKO mít svou politiku. A zrovna ve druhé zóně nesouhlasí s výstavbou rekreačních objektů a objektů, které nesouvisí s bydlením anebo se zemědělským hospodařením. Jinak řečeno, je naší

snahou tu výstavbu maximálně omezovat a pokud možno objekty na bydlení a na zemědělské hospodaření tlačit do 3. a 4. zóny.“

A už to vypadá hůř... Avšak, existuje řešení. Manželé Š. ještě mají pozemek ve Vápenkách, který je ve třetí zóně. Nevylučují, že by syna přesvědčili, aby chatu stavěl tam.

„Jak by to v tomto případě vypadalo?“ ptají se.

Pan Dolejský jim vysvětluje postup dalšího vyřizování:

1. „Za prvé potřebují úřady mít jasno o jaký typ stavby jde. To vyplývá ze **zadání stavby**, které vypracuje příslušná projekční

kancelář.“

2. „Se zadáním stavby a dalšími podklady (mimo jiné výpis listu vlastnického, situační zákres) požádáte stavební úřad o vydání **územního rozhodnutí**, ke kladnému rozhodnutí potřebujete m.j. písemný souhlas Správy CHKO Bílé Karpaty. Příslušný stavební úřad Vás pak poučí, co vše je k vydání územního rozhodnutí třeba.“

3. „V případě vydání kladného územního rozhodnutí si musíte nechat zpracovat **prováděcí projekt**, který už řeší podrobnosti jako zdi, okna, jak se to bude stavět, atd.“

4. „Pak potřebujete **stavební povolení**. Na to vyzvednete na stavebním úřadě žádost, kterou vyplníte a k tomu připojíte výpis z listu vlastnického a projektovou dokumentaci.“

5. „Pokud to povolení dostanete, můžete stavět. A ve lhůtě, kterou určí stavební povolení musíte stavbu dokončit a požádat o vydání rozhodnutí o užívání stavby, to jest o **kolaudační rozhodnutí**.“

Toto celé vyřizování může být během jednoho nebo dvou měsíců hotové, pokud jde o případ bez velkých komplikací. Ke stavbě se ale vždy musí vyjádřit sousedé i dotčené orgány, takže někdy se může vyřizování protáhnout i déle.

V případě, že syn Š. trvá na výstavbě chaty v 2. zóně, může se odvolat proti zápornému stanovisku Správy CHKO. To je však další kapitola.

Pokud se Vás tato problematika týká, stavte se a zeptejte se na příslušném pracovišti Správy CHKO - pro okres Hodonín: Sokolovská 856, 698 01 Veselí n. Moravou, tel. 0631-322545; pro okres Uherské Hradiště a část okresu Zlín: Masarykova 207, 763 26 Luhačovice, tel. 067-933710; pro okres Zlín: Podzámčí 860, 763 31 Brumov, tel. 0636-6305.

-jwj-

Rok 1992 byl důležitým momentem co se týče ochrany přírody. Parlament schválil nový zákon o ochraně přírody a krajiny. Tím se v chráněných krajinných oblastech hodně změnilo. Bílé Karpaty jsou jednou ze 24 chráněných krajinných oblastí (CHKO) v ČR. V zákoně číslo 114 jsou (bohužel) uvedena různá omezení, zákazy, pokuty aj. v rámci ochrany, ty se však silně liší podle území a dokonce pozemků. Jak to přesně je?

Zonace

V CHKO Bílé Karpaty funguje už skoro dva roky takzvaná zonace, která území rozčleňuje do 4 stupňů ochrany přírody (zóny), přičemž I. zóna je zónou s nejpřísnějšími omezeními.

I. zóna je nejvzácnější část CHKO s výskytem ohrožených druhů rostlin a živočichů. Na území první zóny je zakázáno hospodařit takovým způsobem, který by druhovou rozmanitost poškodil. Jde především o zákaz hnojení arozarávání luk, odvodňování, zákaz terénních úprav a výstavby. Na loukách v první zóně je možné - dokonce žádoucí - kosit a sklízet seno. V lesích první zóny platí lesní hospodářský plán, který zajišťuje obnovu původní skladby listnatých dřevin. V terénu není I. zóna zvlášť vyznačena. Dokumentace ve formě map je k dispozici na příslušných obecních úřadech a na Správě CHKO Bílé Karpaty. Pozemky ležící v I. zóně jsou osvobozeny od daně. Příslušné potvrzení může vydat Správa CHKO.

Přírodní rezervace

Vedle 4 zón ochrany stojí takzvaná „maloplošná zvláště chráněná území“ (MZCHÚ) různých kategorií. Obecně jim říkáme rezervace. Řadovému občanu

často není jasný rozdíl mezi těmito pojmy a hlavně praktický dopad na činnost v těchto územích.

Přírodní rezervace nebo MZCHÚ je území přírodovědecky velmi významné či jedinečné s neobvyklým bohatstvím ohrožených druhů nebo výskytem druhů vdané oblasti unikátních. Jde vlastně o zásoby (tzv. genetické banky) původních rostlin a živočichů, z kterých se opětovně tyto druhy mohou šířit do krajiny. Jsou vždy součástí I. zóny a kromě omezení platných pro tuto zónu platí zde speciální zásady ochrany uvedené v úředním dokumentu „rezervační knize“. Součástí tohoto dokumentu jsou závazné protokoly projednané s majiteli či nájemci území, dlouhodobé plány péče, odborné průzkumy flóry a fauny atd. Rezervační knihy jsou k dispozici na pracovištích Správy CHKO Bílé Karpaty.

MZCHÚ jsou členěna do těchto kategorií:
přírodní rezervace (PR)
přírodní památka (PP)
národní přírodní památka (NPP)
národní přírodní rezervace (NPR).

Tyto kategorie označují, jestli jde o celek (PR) nebo část (PP)

Rezervace aneb maloplošná chráněná území

nějakého ekosystému. Rezervace (mezi)národního významu jsou NPR a NPP. V terénu jsou vyznačena na přístupových místech cedulí se státním znakem ČR. Hranice může být vyznačena dvěma červenými pruhy, přičemž jeden pruh je poloviční, takže při vstupu do MZCHÚ vidíme dva pruhy a při jeho opuštění pouze jeden pruh.

Rezervace jsou vlastně jakési „Archy Noemovy“ ohrožené přírody. Važme si a starejme se o tato území s péčí hodnou kulturního národa.

Pavel Šnajdara

Orchideje zase kvetou

Bílé Karpaty jsou mezi botaniky proslulé svými loukami rozkvetlými orchidejemi - čeledí vstavačovitých. V minulosti zde rostlo přes 40 druhů, což je 3/4 všech známých z území naší republiky. Orchideje jsou velmi citlivé na změny prostředí a tak se není co divit, že 5 druhů již v Bílých Karpatech vyhynulo a několik dalších je silně ohroženo.

Většina našich vstavačů žije celý nebo alespoň část svého života ve spojení s houbovými vlákny, kterými přijímají z půdy výživné látky. Bez tohoto soužití (symbiózy) není klíčení v přírodě možné. Proto je, na rozdíl od tropických druhů, pěstování i přesazování našich orchidejí velmi problematické. Pro svou citlivost na hnojení, kyselé deště a další zásahy jsou orchideje dobrými indikátory přirozeného prostředí.

Snad každý zná ze skleníků a květinářství bizarní tvary tropických orchidejí. Málokdo však ví, že příbuzné rody rostou i na našich loukách, pastvinách, mokřadech a v lesích. Tvary a barvy květů jsou stejně zajímavé, jen jsou menší, a tak je třeba se dívat zblízka nebo použít lupu, aby vynikla jejich krása.

S pomocí kreseb ing. F Gregora bychom vám chtěli představit nejzajímavější i nejtypičtější zástupce orchidejí v Bílých Karpatech.

Střevíčník pantoflíček (obr. č. 1) svým květem velkým přes 4 cm nejvíc připomíná orchideje pěstované ve sklenicích. V Bílých Karpatech jsou v současné době známy jen dvě lokality, kde se tato krásná rostlina objevuje v keřových okrajích luk.

Tořič čmelákovitý (obr. č. 2) patří k nejcennějším druhům Bílých Karpat. Roste zde na 10 lučních lokalitách, jinde v republice se nevyskytuje. Tvar, zbarvení i vůně květů připomínají samičky stepnic (druh čmeláků), a lákají tak samečky k opylování.

Ještě vzácnějším je jeho příbuzný, **tořič včelonosný (obr. č. 3)**, který zde má jen dvě lokality.

Tmavorudé květy **rudohlávků jehlančovitých** vykvétají na loukách těsně před senosečí v polovině června. Vázaný je na nejteplejší část, na Radějovsko, okolí Velké nad Veličkou a Javorníka.

V Bílých Karpatech nejhojněji zastoupeným rodem je vstavač. Zatímco **vstavač vojenský^{?)}, mužský a kukačka** se doposud vyskytují na loukách poměrně často, k neznámým druhům patří **vstavač štěničný a trojzubý**. Snad nejkrásnější z nich,

1

2

3

vstavač purpurový, se ojediněle objevuje v nejteplejších částech, stejně jako vstavač osmahlý.

Vstavačům jsou velmi podobné prstnatce. Začátkem května rozkvétají na loukách barevné koberce žlutých a červených jedinců **prstnatce bezového**. Později se na okrajích lesů objevuje **prstnatec Fuchsův**. Na mokřadech po celém území můžeme nalézt **prstnatec májový** (obr. č. 4), na jihu i **pleťový**.

Bílé květy **vemeníku dvoulistého**^{*)} vydávají příjemnou citronovou vůni a lákají tak k opylování noční motýly. Můžeme ho nalézt nejen na loukách a jejich okrajích, ale i ve světlých lesích nižších poloh.

Pětiprstka žežulník (obr. č. 5) je častým druhem bělokarpatských luk, roste zde ve dvou typech. Na několika vápencových mokřadech se

vyskytuje **pětiprstka hustokvětá**, lišící se hřebíčkovo-karafiátovou vůní, výraznějším květenstvím a pozdější dobou květu.

Kulatá květenství **hlavinky horské**^{*)} rozkvétají v květnu na loukách po celém území.

Zástupcem lesních orchidejí je rod okrotice. Zatímco se často setkáváme s bíle kvetoucími **okroticemi dlouholistou**^{*)} a **bílou**, je třetí druh, **okrotice červená**, ojedinělý.

Kruštíky jsou nenápadné rostliny lesů a lesních okrajů. Nejhojnějším z nich je **kruštík široolistý**. Jeden z kruštíků - **kruštík bahenní** (obr. č. 6), s fotogenetickým květem, je vázán na mokřady.

Ivana Jongepierová
Veselí n. M.

^{*)} Další fotografické ilustrace k tomuto článku najdete na vnitřní straně obálky.

Padající hvězdy nad Bílými Karpatami

Jen málokdy si člověk pod městským osvětlením uvědomí oblohu nad svou hlavou, její rozsah či jen mihotavost hvězd.

„Znečištění“ umělým osvětlením je dnes tak velké, že se pocit hvězdné oblohy téměř vytratil z lidských měřítek. Proto se lidé, toužící spatřit hvězdnou oblohu musí vypravít do neosídlených míst s čistým ovzduším, nejlépe do horských oblastí. Mezi astronomy je takovýto posun zřejmý již několik desetiletí - observatoře se většinou nacházejí na vrcholcích hor.

Astronomové z Hvězdárny ve Veselín. Mor. se rovněž pouští za lepšími pozorovacími podmínkami do vyšších nadmořských výšek. Jedním z vhodných míst je Šibeniční vrch nad

Novou Lhotou. Jeho nadmořská výška (706 m) a výhled do kraje z něj činí pořádné pozorovací stanoviště, které lze doporučit i pro běžné zájemce o pozorování oblohy. Jistě lze

namítnout, že Velká Javořina je vyšší, má také dobrý přístup, je tam víc místa, restaurace apod., ale z hlediska klimatického není tento vrchol zrovna příznivý, protože díky bočním prouděním doslova přitahuje místní oblačnost. Šibeniční vrch je trochu předsunutý a místní oblačnost jej míjí. A je-li navíc naším hlavním zájmem sledování *létaovic*, pak dobře tmavá obloha je podmínkou.

Pozorování meteorů má v České a Slovenské republice velkou tradici. Počtem svých pozorovatelů a kvalitou napozorovaných údajů, které se stávají podkladem pro profesionální zpracování, patří naší meteorologii ke světové špičce. V minulém roce v srpnu proběhla už šestá expedice na Šibeniční vrch, kde byl sledován jeden z nejznámějších meteorických rojů - roj Perseid. Naše snaha byla i loni odměněna výbornými výsledky. Obloha byla sice přezářena Měsícem v úplňku, ale pomocí výkonných triedrů jsme mohli pozorovat i nejslabší meteory. Nejmenší meteory představují ve

skutečnosti částice s hmotností několika desítek miligramů. Meteor s jasností nejjasnějších hvězd je tělíčko asi gramové. Tato skutečnost zdánlivě nedává odpověď na někdy velmi efektivní světelné úkazy, které pád meteoru mohou doprovázet - např. výbuch, změna barev nebo roztržení na několik dalších částí. Zásadním činitelem je zde rychlost, která činí asi 70 km/s, což se rovná asi 250.000 km/h! Říká se, že spadla „hvězda“.

Z tak vysoké pozice na Šibeničním vrchu lze i dobře pozorovat znečištění ovzduší. Před našimi nočními aktivitami bylo vidět široký zřetelný oranžovo-hnědý pás nad obzorem nad Dolnomoravským úvalem. Odhadem se toto znečištění vrstvil až do výšky 10 km nad povrchem Země. Sluneční západy tak sice mají své kouzlo, ale když si člověk uvědomí souvislosti, je mu všelijak. Každopádně však stojí za to strávit srpnovou noc pod hvězdnou oblohou.

Ivo Miček
Uherský Ostroh

Osudy sov

V průběhu posledního roku byly zaznamenány dva zajímavé nálezy usmrcených sov v oblasti Brumova-Bylnice. Protože se v obou případech jednalo o kroužkované jedince, bylo možné prostřednictvím Národního muzea v Praze zjistit stáří a místo vyhníždění.

V březnu 1995 našli žáci ZŠ Brumov pod dráty vysokého napětí usmrceného puštíka obecného, který byl jako mládě kroužkovan na hnízdě dne 1. 5. 1993 v obci Kelníky u Zlína.

Vzdálenost od hnízda činila v tomto případě 28 km.

30. března 1996 byl poblíž Bylnice nalezen usmrcený výr velký, označený kroužkem č. 14493. V tomto případě se jednalo o ptáka kroužkovaného na hnízdě 1. 5. 1994 v Tlumačově, který uletěl od hnízda minimálně 40 km.

Tato sova byla předána do preparátorské dílny k preparaci. Na základě podrobného ohledání a dle posudku preparátora se jednalo o jedince značně zesiáblého. Za bezprostřední příčinu úhynu byl stanoven opět náraz do vodičů vysokého napětí, ale bez zajímavosti není ani starší poranění. Dva centimetry od srdce byla totiž nalezena za-

pouzdřená olověná střela ze vzduchové zbraně.

Antonín Kostka,
Brumov

Výr velký

Biodiverzita

Do naší rubriky vysvětlující nové, původem cizí pojmy, jsme vybrali tentokrát slovo *biodiverzita*. Asi je vám známá předpona *bio* ze slova biologie. *Bios* pochází z řečtiny a znamená život. Diverzita je převzatá z latiny a dá se přeložit jako rozmanitost, pestrost nebo variabilita.

Pojem biodiverzita užívají nejen biologové a ochranáři, ale rostoucí měrou i politici. Důvod je stejný jako u termínu „trvale udržitelný život“: celosvětová konference o životním prostředí v Rio de Janeiro v roce 1992. Zde se většina zemí

Orlíček plavý

shodla na mezinárodní „záchranné biodiverzity na všech úrovních“.

Biologická rozmanitost obnáší více než pouze počet druhů živočichů nebo rostlin. Vědci rozeznávají ještě tři další typy biodiverzity. Kromě druhové rozmanitosti je to rozmanitost na úrovni genetické, pestrost společenstev organismů a někteří k tomu počítají i rozmanitost kulturní.

Bílé Karpaty vysoce bodují v několika typech. Začneme u nás, u lidí. Je známé, jaká je na Bílých Karpatech ve srovnání s okolím mimořádně bohatá kultura. Obyvatelé tady vytvořili a udržují širokou škálu písniček, krojů, zvyků, tradiční architektury aj. Je důležité si uvědomit, jak je tato kultura stále živá u všech generací, což může sotva tvrdit jiná oblast v naší republice. Jinak řečeno, kulturní rozmanitost je tu vysoká.

Stejně dobře na tom jsme v rámci ostatních typů biodiverzity. Naši předkové nám předali bohaté dědictví, které představuje zdejší krajina a příroda. Víte třeba, že jen na 1500 km² moravských a slovenských Bílých Karpat se vyskytuje stejně tolik druhů rostlin jak v celém Holandsku, které má

asi 36 tisíc km²? To je druhová diverzita!

Ale to není všechno. Navíc se jednotlivci jednoho druhu ještě více či méně od sebe liší. Kos je kos, ale všimněte si někdy rozdílů ve zpěvu mezi jednotlivci. Tím se nacházíme na poli genetické rozmanitosti. Nejlepší příklad je asi druh „člověk“. Jeden druh, ale taková pestrost! Každý je jiný. Zbývá nám čtvrtý typ biodiverzity, který se týká společenstev (biotopů). Bílé Karpaty jsou z tohoto hlediska pouze průměrné. Chybí nám vysoké hory, jezera, moře; nejsou velké rozdíly v půdě. Avšak, v rámci jedné louky se dají najít mokřady, vodní toky, stromy, lesíky. Takže i rozmanitost biotopů není zanedbatelná.

V duchu Konference v Rio de Janeiro by každý měl přispět k udržení diversity kolem nás - ať už na poli přírodním nebo kulturním.

-jw-

Kopaňčácký kroj je kulturním bohatstvím Bílých Karpat.

RECEPTY

Zpod Javořiny

Kyselica

Do většího hrnce dáme 2 hrsti mléčně kysaného zelí (z hrnce), zalejeme vodou, přidáme hrst sušených hříbků, sůl, trochu mletého kmínu, může být i kousek bujónu, a vaříme. Když zelí změkne, polévku zahustíme máslovou jíškou a zalijeme smetanou. Podáváme s nasekaným uvafeným vajíčkem. Výborná je i na

druhý den.

Je to v podjavořinské oblasti Slovácka štedrovečerní jídlo, ale vaří se i na Velký pátek a jindy.

Kúsky

Když už je hlávkový salát, rádi u nás vaříme kúsky. Příprava je jednoduchá. Do misky dáme trochu hrubé mouky, 1 žloutek, osolíme a ze sodové vody vymí-

síme vláčné těsto. Dáme si to na prkénko a nožem do vařící vody odkrajujeme menší „kúsky“. Zamícháme, krátce povaříme a děravou vafečkou, koupenu na některém slováckém jarmarku, vytaháme na větší táč. Pokapeme máslem a zamícháme se škvafeřinou (míchanými vajíčky). Jejich množství se řídí dle chuti, racionální výživy nebo prostě podle toho, jak nesou slepice. Na jaře, když nesou dobře, je to levné, rychlé a vydatné jídlo. Pořád maso být nemusí. Nezbytnou přílohou je hlávkový salát.

-vlo-

O tom, proč pavouci tkají sítě

Když se před mnoha a mnoha věky podařilo kouzelníkům vytvořit na Zemi pevniny a jezera a řeky a kopce (aby voda mohla téct dolů) a taky jeskyně a podobné nesmírně důležité stavby, udělali si krásný večírek na oslavu. A také na rozloučenou, protože brzy na to se kouzelníci rozešli a každý se věnoval svým koníčkům nebo jen tak lenošil. Kouzelník jménem Meteo se odstěhoval na velký ostrov co mu dnes říkáme Grónsko, neboť měl rád oceán a pobřeží, a také proto, že žádný z kouzelníků nezamiřil tímto směrem. Meteo byl totiž děsně rád sám a stále něco tajně kutil, aby druzí nevěděli. Za pár dnů znal na svém ostrově každý kámen a potok, a začal se nudit. Už ani zrcadlo oceánu ho netěšilo! A navíc mu bylo horko. Tenkrát totiž bylo horko na celém světě.

„S tím se musí něco udělat,“ bručel Meteo sedící na grónském břehu a špičkou kouzelnické hole čmáral prapodivné obrazce do rozpáleného písku. Nu, netrvalo dlouho a vymyslel si zábavu nad jiné prapodivnou. Začal dělat počasí. Nejprve to zkusil s mírným větříkem, potom přešel na slušný vítr a nakonec dokázal dělat hotové tajfuny a posílat je, kam se mu zlíbilo. Také déšť, sníh a krupobití se mu dařily. Byl blahem bez sebe. Hlavně zima se mu zalíbila. Jak šel čas, hromadil kolem sebe úplné velehory ze sněhu a ledu a mezi nimi nechal skučet meluzíny. I polární záři vymyslel a provozoval. Meteovy ledové víchřice se občas zatoulaly i daleko na jih. Tak je pocítili nejen ostatní kouzelníci, ale také nejrůznější zvířata a zvířátka, která měl na starosti náš starý známý, kouzelník Futuro. Jemu občasné ochlazení moc nevadilo. Na noc si přičaroval peřinu navíc, ve dne nosil pod kouzelnickým pláštěm teplé spodky a když bylo nejhůř, nasadil si chlupaté klapky na uši. Jednou večer obzvlášť surově foukalo a tak se Futuro vydal dolů do sklepa pro láhev červeného vína, že si je svaří. Ve sklepě byla tma jako

vpytlí. Lusknutím prstů zapálil svíčku přilepenou na ohromný sud a hledal tu správnou láhev. Když se vrátil ke svíčce, našel asi patnáct pavouků, jak se kolem ní tlačí a vyhřívají.

„Hele, Osminožky!“, povídá vesele Futuro. „Copak, copak, snad vám není zima? Vždyť tady ve sklepě vůbec nefouká. Kdybyste na zahradě věšeli prádlo jako já, to by jste poznali zimu!“

„Tedy, pane kouzelníku, ráčej odpustit,“ zašeptá pomalu Křížák podzimní, „nám je opravdu strašlivá zima, to se ani nedá vydržet. Ani hýbat se nemůžeme a ten hlad, co máme.“ Tenkrát totiž byli pavouci děsně choulostiví, bojácní a neustále kňourali.

„No, snad není tak zle,“ zakabonil se kouzelník. „Ale je, a jak,“ pípla nesměle maličká Skákavka pruhovaná. „Nejhůř je však s našimi vajíčky. V té zimě se ne a ne vylíhnout. Už dva měsíce čekám na své maličké, ale nic se nelíhne.“

„I hledme, to je nadělení. To teda musíme něco vymyslet. Přece nebude svět bez pavouků!“ Futuro si zamýšleně mnul vousy a tiše špekuloval. Vtom mu padl zrak na roztřepený okraj rukávu jeho vlněného svetru, co ho měl navlečený pod pláštěm a hned radostně vyhrkl: „Už to mám! Už jsem to vymyslel! Víte co uděláme? Já teď půjdu nahoru a zatopím v krbu. Všechny dveře nechám pootevřené, abyste mohli přijít za mnou. A vy cestou svoláte pavouky z celého domu i ze zahrady. Než přijdete, budu připraven.“

Poznáte tento kout Bílých Karpat? Pokud ano, napište nám, kde byla tato fotografie pořízena!

Potom popadl svou láhev červeného vína a spěchal po schodech, až se za ním prášilo. Ten večer bylo kolem krbu plno. Nejen na podlaze a připravených stolečcích, ale i na lampě, na krbové římse a dokonce na obrovském glóbusu se tísnili pavouci. Glóbus se občas pootočil a pavouci z něj tedy klouzali a padali a tak se řehtali, že kouzelník raději glóbus odnesl a místo něj postavil velký květinový stůlek a sjednal ticho. Shromáždění pavouci upírali na kouzelníka neuvěřitelnou spoustu svých očí (neboť každý slušný pavouk jich má šest i víc) a ani nedutali, když jim ukazoval, jak se z jemných vláken dělá nadýchaný obal na pavoučí vajíčka, neboli kokon. Protože jim všem opatřil Futuro spolehlivé snovací žlázky, hned se pokoušeli kouzelníka napodobit. Ne všichni však dávali pozor a navíc co pavouk to povaha, takže vznikala dílka nejrůznějších tvarů, velikostí i barev. Dlužno přiznat, že dělat kokony, čili jakési futráčky na vajíčka, se líbilo jen pavoučím. Pavoučí pánové se po chvíli

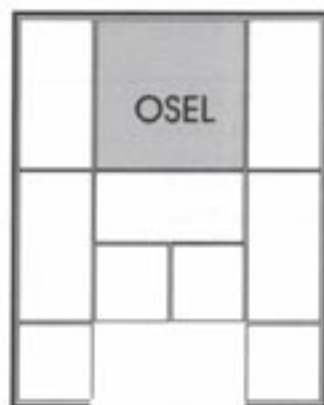
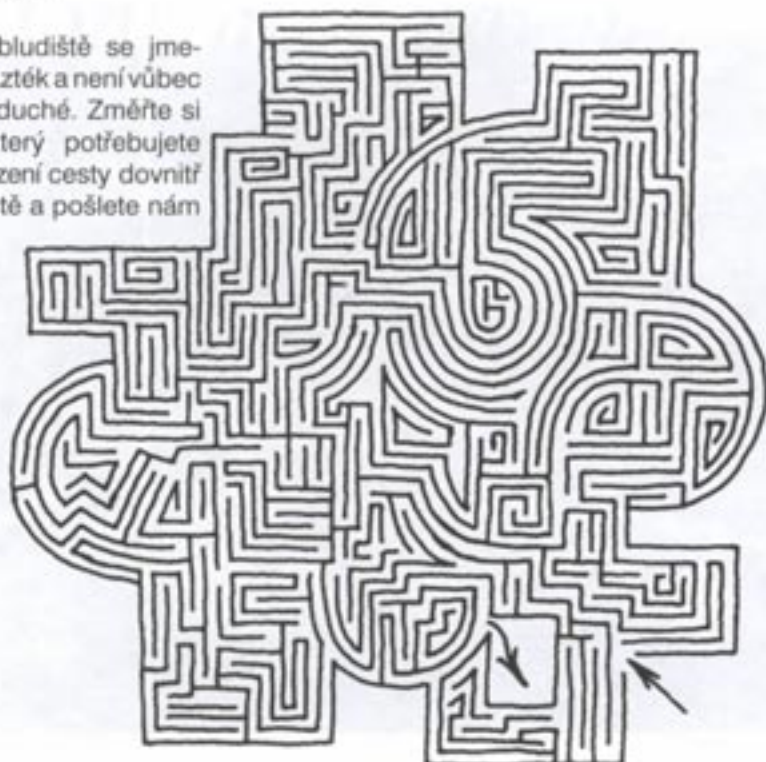
nudili a tak začali malinko dovádět. Lovčík svázel několik noh malému Slíďákovi a pak do něj strčil až upadl a visel z krbové římse. Tady se zase Křížák snažil mezi nohama stoličky utkat kruh a stále mu vycházela spirála. V koutě si Pokoutník utkal pokojík i s verandou a támhle za krbem upletl Sklípkánek dokonce cosi jako ohromnou ponožku.

Jak je tak překvapený Futuro pozoroval, uvědomil si, že ti ukřouraní pavouci dokázali víc, než čekal, a že pavučina (lepší pojmenování pro nové vlákno jej nenapadlo) pořádně změní jejich život. Druhý den našel na zahradě spoustu nejrůznějších sítí a všiml si, jak skupina maličkých Plachetnatek právě odlétá ze zahrady na svých babích létech. Tehdy si kouzelník uvědomil, že věnoval pavoukům dar, který jemu samému přinese ještě mnoho bezesných nocí.

Pavel Bezděčka

Bludiště

Toto bludiště se jmenuje Azték a není vůbec jednoduché. Změřte si čas, který potřebujete k nalezení cesty dovnitř bludiště a pošlete nám jej!

Osel ve stáji

Dokážete „vyvést osla ze stáje?“ Zhotovte si tento jednoduchý a zajímavý hlavolam z dřevěné desky a kostiček z překližky nebo jiného vhodného materiálu. Pak zkuste dostat „osla“ ven otvorem v předním okraji desky. Žádnou jinou kostku ale nesmíte z hlavolamu vyjmout. Kolik na to potřebujete tahů? Napište nám to!

Odpovědi z minulého čísla:

Roháčky: mochna, koukol

Rébussy: Karpaty, prstnatec, vydra

Ptáci: včelojed, pilich, orel, pochop, dudek, sýček, lelek, datel, káně

Test: 1a,c; 2b; 3b; 4a,c; 5a; 6b; 7b

Děkujeme všem luštitelům za odpovědi. A kdo se stane majitelem slíbené knížky?

Jsou to:

Markéta Hoferková, A. Ludvíková a Kroužek mladých luštitelů z Blatnice. Gratulujeme!

Znáš dobře přírodu?

Hádej, co to je:

1. orel orlíček orlovec	7. lýkožrout lýkovec
2. vranec vranka vrání oko vrána	8. okáč okoun Kristovo oko
3. blatnice blatouch blatka	9. modráček modřenec modrásek
4. puštík pustovka pustoryl	9. žluřucha žluřásek žlučník
5. pilich pilous pilatka	10. černýš černohlávek černobýl
6. kamenáč kamejka kampanula	11. bělořit běluha bělásek bělozubka

Něco pro nejmenší

Spoj čísla od 1 do 54 a objevíš zvířátko, které zná zahrádku stejně dobře jako svůj domeček.

TISKÁRNA
ALDI
PRESS

TISKÁRNA ALDIPRESS

Bartolomějské náměstí 34
698 01 Veselí nad Moravou
tel.: 0631/32 21 96

OFSETOVÝ TISK

GRAFIKA

VAZBA V1, V2

LAMINOVÁNÍ

Bílé Karpaty - Časopis moravsko-slovenského pomezí

Vydávají: Regionální pobočka Společnosti pro trvale udržitelný život Bílé Karpaty v Uherském Hradišti
Základní organizace ČSOP Bílé Karpaty ve Veselí nad Moravou

Adresy: Regionální pobočka STUŽ Bílé Karpaty
Masarykovo nám. 21
698 01 Uherské Hradiště,
tel., fax: 0632/551622

ZO ČSOP Bílé Karpaty
Sokolovská 856
698 01 Veselí nad Moravou
tel., fax: 0631/322545

Redakce: Vlasta Ondrová (-vlo-), Ing. arch. Jana Hajduchová (-jhj), Ing. Jiří Pšurný (-jps-), Ing. Jan W. Jongepier (-jwj-), Pavel Bezděčka

Autoři fotografií: Lubomír Hrouda (přední strana obálky), Pavel Kuča (zadní strana obálky), Jan Jongepier (vnitřní strana obálky), Jiří Pšurný (str. 1), archiv obce Slavičín (str. 2, 3), archiv (str. 4, 16, 17, 20), Petr Dolejský (str. 5), Jindřich Grepl (str. 8), Denisa Kantorová (str. 10), Jana Hajduchová (21, 23)

Autoři kreseb: Milan Weiner (str.6), Pavel Bezděčka (str. 11, 22), F. Gregor (str. 18, 19), archiv (str. 9)

Kontakt: Jana Hajduchová, tel. 0632/551622, Jan Jongepier, tel. 0631/322545

2. číslo ročníku 1996 vychází v květnu 1996.

Reg. č. 7428, ISSN 1211 - 3638. Ročník I, číslo 2, náklad 1200 ks, cena 9,- Kč

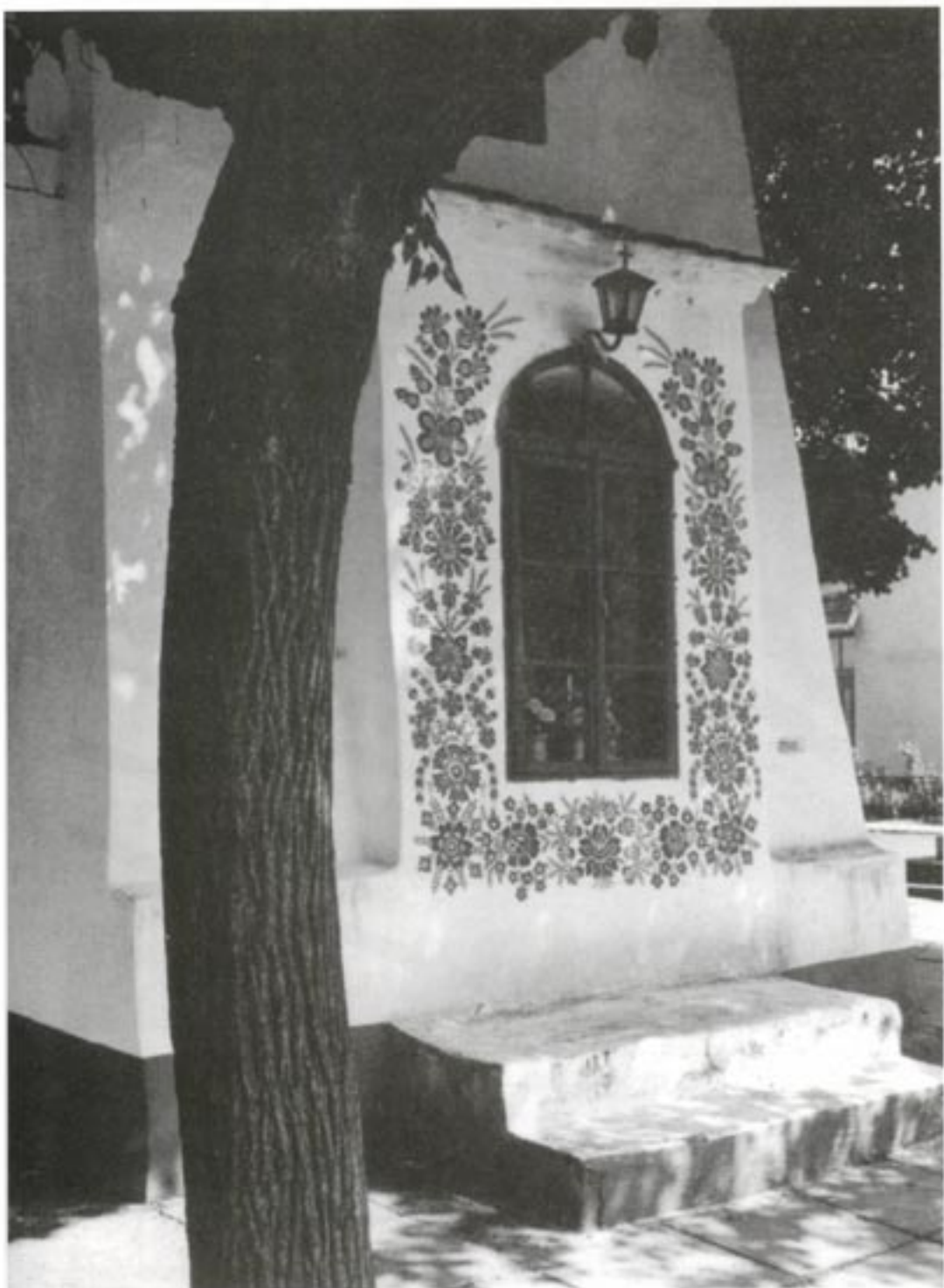
Tisk: ALDIPRESS Veselí nad Moravou

Podávání novinových zásilek povoleno Českou poštou, s.p. OZJM, Ředictelství v Brně č.j. P/2-1007/96 ze dne 6.3.1996.

Na titulní straně: Žluté kvetoucí kosatec dvoubarvý je přírodní druh bělokarpatských luk a jejich okrajů. Kvete v červnu. Je zákonem chráněný.

Na zadní straně: Kaplička v Lokově

Na vnitřní straně obálky: 1 - Vstavač vojenský, 2 - Okrotice dlouholistá, 3 - Hlavinka horská, 4 - Vemeník dvoulistý

Podávání novinových zásilek povoleno JmŘ ČP č. j.P/2-1007/96 ze dne 6. 3. 1996
Výplatné hrazeno převodem

Společnost pro trvale udržitelný život
Regionální pobočka Bílé Karpaty
Masarykovo nám. 21
686 01 Uherské Hradiště

cena 9,- Kč